

Doğal "Felaketler" Ortak Sorunumuz (Sy: 6-7)

Politika

SAVAŞSIZ SÖMÜRÜSÜZ BİR DÜNYA İÇİN

25 Eylül 2021

Yıl: 7

Sayı: 67

MUSTAFA SUPHİ VAKFI MERKEZ YAYIN ORGANI

Ederi: 2,5 TL

Yurtdışı: 2,5 EUR/USD

**Sen dünümüz, bugünümüz, yarınımızsın,
En büyük ustalığımız,
En ince hünerimizsin.**

Nazım HİKMET

Güneş Balçıkla Sıvanmaz

Yok edebileceklerini zannettiler. Daha kuruluşunun dördüncü ayında önder kadrolarını pusu kurarak haince katlettiler. Olmadı. Yasakladılar. Defalarca operasyonlar, tevkifatlar, sürgünler, işkenceler, ölümler tezgahladılar. Binlerce partili kadro ve partiye gönül vermiş gençlik kadrosunu katlettiler. Yine olmadı. Daha yasaklamadan aynı adla parti kurdular. Beceremediler. Tasfiye etmeye, partinin adını kendileri açısından zararsız gördüklerine ikame ettiler. Yine olduramadılar.

Çünkü, Türkiye Komünist Partisi Anadolu, Rumeli, Mezopotamya ve Kafkasya halklarının bağrında doğmuştu. Kökleri sağlam ve çok derinlerde. Öyle kafasını koparmakla ölmüyor, tükenmiyor. Mevlana'nın dediği gibi "Sanmasınlar çöktük, sanmasınlar yıkıldık. Sadece başka bir bahar için yaprak döktük"!

İşçi sınıfı içinde kök salamayan, işçi sınıfı ile proletarya aydınlarını buluşturamayan, Kürt halkının güvenini kazanarak enternasyonalist bir anlayışla Türkiye halklarının birleşik mücadelesini öremeyen, her koşulda mücadele etmeye hazır, sınıf savaşımının tüm yöntemlerini uygulama yeteneğine sahip olmayan bir "gelenek" küçük burjuva aydınlar arasında sıkışık akademik tartışmalar yürütme dışında bir arpa boyu yol alamaz.

Mustafa Suphi, "işçi sınıfı var oldukça Türkiye Komünist Partisi'ni yok edemeyecekler" sözünü boşuna kullanmamıştı. Bu söylem, işçi sınıfı içinde örgütlenmeyi, proleter kadrolara sahip olmayı gerektirir. Çünkü ancak o zaman yenilmez ve yok edilemez olunur.

Bilen yoldaş, "sınıf savaşımının yolu Kordon boyunun düz kaldırımına benzemez" demişti. Yani, her koşulda mücadele etmeye her zaman hazır olan, her türlü savaşım koşullarına uyum sağlayan yok edilemez.

Somut durumun somut analizini doğru yapabilen, programatik görüşleri temelinde sınıf ve halk yığınları arasında karşılık bulan politikalar üretebilen kazanır. Bu 101 yıl önce de öyleydi, bugün de böyledir. 101 senedir her gün yeniden doğuyor. Ve bu güneş balçıkla sıvanamaz!

Politika

TKP'nin Kuruluşununun 101. Yıldönümünde Kimi Düşünceler ve Devrimci Perspektif

□ Kemal ATAKAN

İlk Fırsat

Türkiye Komünist Partisi Türkiye'nin en eski partisidir. 10 Eylül 1920'de kuruluşunun hemen sonrasında Anadolu ve Rumeli halklarının mücadelesine öncülük etmek, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı Sosyal Kurtuluş aşamasına yükseltmek amacıyla önderleri görev üstlendiler. Anadolu'da ve Rumeli'de emperyalist işgalcilere karşı çete savaşı yürüten komünist birlikler; Adana'dan İstanbul'a kadar o dönemin tekstil, tütün, demiryolu işletmelerinde örgütlenen komünist gruplar; İstanbul ve Ankara'da kurulan legal ve yarı legal komünist örgütlenmeler; Yeşil Ordu ve İslam Enternasyonalistleri; I.Meclis bileşiminde yer alan komünist grup arasında koordinasyonu sağlamak, güçleri birleştirmek için harekete geçtiler. TKP Kuruluş Kongresi'nde onaylanan Parti Programı doğrultusunda "Amele ve Rençber Şuraları Cumhuriyeti" kuruluşunu gerçekleştirme misyonunu üstlenmişlerdi. Mustafa Suphi ve yoldaşları Ankara'ya intikal ederek yeni Cumhuriyetin şekillenmesine katılmak için çıktıkları yolda siyasi bir cinayet sonucunda katledildiler. Katliam emrini veren dönemin I. Meclis Başkanı Mustafa Kemal olduğu belgeler ile sabit.

Türkiye Komünist Partisi, yaşanan bu saldırıdan sonra tarihindeki ilk önemli darbeyi yemiş ama aynı zamanda Türkiye işçi sınıfı, köylüleri ve ezilen halklar önemli bir gelişmeden mahrum kalmışlardı. Kısacası bu olay TKP'nin değerlendiremediği ilk politik fırsat oldu. Türkiye burjuvazisinin aldığı önlem kendisi açısından koruyucu bir önlemdi. Katliam gerçekleşmeseydi Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş seyri değişecekti. Olmadı, olamadı! 1923'de Cumhuriyeti yeniden kurdular, 1924'de günümüzdeki Anayasa'nın temelini oluşturan belge temelinde ulus-devlet oluşturma amaçlı tekçi (tek millet, tek dil, tek din, tek mezhep) yola koyuldular. Komünistlere yönelik katliamdan sonra amaçlarına ulaşmak için yol temizliğine devam ettiler. Komünist katliamını, Alevi katliamları, Rum katliamları, Kürt katli-

amları izledi. Ermeniler, Rumlar zorla evlerinden barklarından edildi, zorunlu göçe zorlandı. Ezidiler, Süryaniler, Keldaniler yerlerinden edildiler, soyları kurutulmaya çalışıldı. Günümüzde ne yaşıyorsak o gün ekilen tohumlar nedeniyledir. Günümüzde ne uygulanıyorsa o gün belirlenen politikaların devamıdır. Kimi zaman tek parti diktatörlüğü, kimi zaman çok partili parlamentar görünümü rejim, arada sırada askeri darbeler, kimi zaman da şimdi yaşadığımız Saray rejimi. Yöntemler değişiklik gösteriyor ama nitelik ve yön aynı.

İkinci Fırsat

Öyle bir Türkiye Cumhuriyeti kurdular ki, bu Cumhuriyet 1941 yılında faşist Hitler Almanyası ile iş birliğine girdi. O dönemde dış ticaretinin en parlak dönemini yaşadı. Hitler, İnönü'ye faşist Almanya ile birlikte Sovyetler Birliğine saldırması karşılığında Ege adalarını ve Balkanları teklif etti. Türkiye işbirliğini gizli geliştirerek "tarafsız" kalmayı yeğledi. Resmi tarih "tarafsız" kalındığını yazar. Aslında

savaşa aktif olarak katılmak dışında bir tarafsızlık yoktur. Savaşa aktif katılmamak da Sovyetler'deki sosyalizm kuruculuğunun etkilerinden kaynaklanan korkunun eseri idi. Ekim Devrimi Anadolu ve Rumeli haklarını derinden etkiliyordu. Ankara Hükümeti Alman faşistleri ile açık işbirliğine girseydi Sovyetler de Türkiye'ye cephe açacaktı. Türkiye faşist Alman ordularına Anadolu üzerinden Kafkasya'ya yol açarken Sovyetler'in karşı taaruzu ile karşılaşacak ve Türkiye'nin kaderi değişecekti. Ankara Hükümeti "Dimyat'a pirince giderken eldeki bulgurdan olmamak" için olsa gerek savaşa açıktan girmedi. Değilse, bir kolu Anadolu üzerinden Kafkasya'nın işgali olarak planlanan Barbarossa Harekatı sonucunda Sovyetler ile savaşa girmiş olacaktı. Barbarossa Harekatı'nın ana kolu Stalingrad'da faşist Alman ordusu yenilgiye uğramasaydı yine de Anadolu kolu açılabilirdi. O zaman ne olurdu? Sovyet Kızıl Ordusu faşist Alman ve işbirlikçisi Türk ordusunu püskürterek Kafkasya'dan Anadolu'ya girer, Rumeli

ve Anadolu'da TKP'li komünist gerilla direniş birlikleri düşmanı içeriden zayıflattır ve aynen İspanya, Yunanistan, Fransa, Yugoslavya'da olduğu gibi komünistler halk kahramanları ilan edilir, Türkiye de bu savaşın sonucunda Stalingrad Savunması sonucunda tüm Doğu Avrupa ülkeleri Halk Demokrasilerine dönüştüğü gibi Halk Demokrasisi rejimine sahip olabilirdi. Bu süreç Türkiye halklarının ve dolayısıyla TKP'nin değerlendiremediği ikinci fırsat oldu.

Bu iki yaşanmışlıkta TKP'nin hiç bir sorumluluğu ve hatası yoktu. Sadece Türkiye Cumhuriyeti'nin niteliğinde değişiklik yaratabilecek iki belirleyici tarihsel gelişme olarak altlarını çiziyoruz.

Üçüncü Fırsat

12 Eylül 1980 faşist askeri darbesi ele alınabilecek üçüncü önemli noktadır. Küçümsememek gerekir. Türkiye işçi sınıfı, tüm demokrasi güçleri TKP öncülüğünde 1976 yılında eşsiz bir işçi direnişi geliştirerek devletin kurma kararı aldığı Devlet Güvenlik Mahkemeleri'ni - DGM'leri engellemiştir. Direniş sonucunda Hükümet aldığı kararı iptal etmek zorunda kalmıştır. Bu olay sınıf mücadelesinde politik olarak çok önemli bir niteliksel gelişmeyi işaret ediyordu. 1980 yılında ise Türkiye işçi sınıfı, yine TKP önderliğinde, Turgut Özal'ın başında olduğu Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası - MESS'e karşı direnişeydi. Ülke Genel Grev ortamına dönüşmüştü. Ana slogan "DGM'yi Ezdik, Sıra MESS'de" idi. Demokrasi ve Sosyalizm mücadelesinin tüm güçleri Metal işkolunda direnen işçiler ile dayanışma içindeydi. Unutulmamalıdır, bu mücadeleyi kıramayan egemen güçler, 12 Eylül faşist darbesi sonucunda kurdukları Sıkıyönetim Mahkemeleri'ni daha sonra DGM'lere dönüştürerek amaçlarına ulaştılar. Yani, işçi sınıfının direnişini ve yükselen devrimci ayaklanmayı engellemek için 12 Eylül faşist darbesine ihtiyaç duydular. 12 Eylül öncesi sınıf mücadelesinin ve TKP önderliğinin geldiği düzey bu denli önemliydi.

12 Eylül 1980 sabahı faşist darbe ilan edildi, tüm grev ve direnişler yasaklandı ve maalesef grev ve direnişler sürdürül-

medi. Hem de TKP'nin işyerlerinde örgüt- lü parti örgütlerinin, sendikaların, gençlik, kadın, mühendis ve teknik eleman örgüt- lenmelerinin direnme eğilimine karşın, direnmeme kararı alındı. Böyle bir direniş sonuç alıcı ve başarılı olur muydu, onu bugün yanıtlamak mümkün değil. O gün direnip görmek gerekiyordu. 15-20 önem- li fabrikada, Arçelik, Netaş, Profilo, Uzel, Tofaş, Renault, Demirdöküm, Sarkuysan, Kavel, Kale Kilit, Otosan, Man, Magirus ve benzeri işletmelerde fabrikalar işgal edilip teslim olunmasaydı ülke çapında bir direniş gelişebilirdi. Ordu, bu direniş- leri kırmak için silahlı şiddet göstermesi gerekir, işçiler mevzilerini savunur, belki de ciddi bir çatışma ortamı oluşurdu. İki ihtimal olurdu. Ya askeri faşist darbe geri püskürtülür ve sınıf hareketi mevzilerini güçlendirirdi, ya da direniş kanla bastırı- lırdı. Fakat kaybedilseydi dahi direnerek kaybedilirdi. Bu direniş her halükarda 12 Eylül faşist saldırısına karşı bir direniş olur ve sınıf mücadelesinde iz bırakırdı. Cunta'nın devrimci örgütlerin üzerinden bir silindir gibi geçmesini engellerdi. Devrimci örgütlerin saflarında ve özel- likle yönetimlerinde gelişen teslimiyetçi eğilimler gelişemezdi. 12 Eylül'den çıkışı direniş ve mücadele belirlerdi. Bu yaşan- mışlık TKP tarihi açısından değerlendirile- memeyen ve sorumluluğu tamamen öznel olan bir olgudur. Bu süreç sınıf hareketi- nin değerlendiremediği ve öncekilerine karşın kendi sorumluluğunda olan üçüncü kaçan fırsattır.

Güncel ve Dördüncü Fırsat

Türkiye işçi sınıfı hareketi halen 1980'nin olumsuz etkileri ve sonuçları ile karşı karşıya. Ancak aynı süreçte Kürt halkının özgürlük mücadelesi büyük be- deller ödenerek güçlendi, yayıldı ve tüm toplumu sardı. Bedel ödemedi hiç bir kazanım elde edilemiyor. Onun için 12 Eylül diktatörlüğüne sınıf hareketinin tes- lim olmayıp bedel ödeyerek de olsa diren- mesinin önemine vurgu yaptık. Saat geri çevrilemiyor, ancak yaşanmış deneyimler ve çıkarılan dersler neticesinde bugün ve bundan sonra doğru bir politik çizgi izle- mek gerekiyor.

Unutulmamalıdır ki, bugün yaşanan- ların tüm tohumları 12 Eylül cuntası ile ekilmiştir. Ortadoğu'daki savaş, 12 Eylül rejiminin sınırlarını genişletme ve yeni pazarlar yaratma politikalarının sonucu- dur. Yine Ortadoğu savaşı, 1920'lerden itibaren izlenen Misak-ı Milliye politi- kalarının devamıdır. Bugün hala "Cum-

huriyetin kazanımlarını korumak"tan söz edenler hangi gezegende yaşıyor bilemi- yoruz ama bizce bu Cumhuriyetin de- ğişmesi gerekiyor. Bugün gelişen geniş ve yığınları saran devrimci demokratik hareketin geldiği aşama bu Cumhuriyeti değiştirme konusunda gerçekçi olanaklar sunuyor. Bu olanakların varlığı komünist- leri önemli görevler ile sorumlu kılıyor. Artık anlaşılmıştır ki sınıf hareketinin ve gerek siyasal, gerekse de sendikal örgüt- lerinin yediği ağır darbelerle karşın yeni olanaklar oluşmaktadır. Egemen sınıfların uyguladığı iç ve dış politikaların karşısına onlara koşut ama tersi alternatifler ile çı- kılabilir. Bu alternatifler devrimci alter- natiflerdir. Sınıf mücadeleleri tarihi sürekl- i egemen sınıfların uygulamalarına karşı reaksiyonlar ve onların sonucunda süren kavganın sonuçlanması ile şekillenmiştir. Bugün Türkiye'de durum budur.

Ekonomik çöküşün etkisi altında ezi- len, başta işçi sınıfı ve emekçiler olmak üzere tüm halkların sabrı artık tükenmek- tedir. Rejimin içte ve dışta savaş politikaları, onun yarattığı politik ve ekonomik sonuçlar artık destek görmüyor. Rejim sansür, yasaklar ve baskılarla kendisine yönelen tepkileri etkisizleştirmeye çalışı- yor. Hayali projeler ile kendi seçmenleri oyalanmaya çalışılıyor. Dini hassasiyetler ve milli duygular istismar edilerek ömrü- nü uzatma manevraları gerçekleştiriliyor. Uluslararası alanda ve dış politikadaki sal- dırgan tutumları hezimetle sonuçlandırdıkça yeni arayışlara giriyorlar. Mısır, Libya, Tunus, Afganistan, Irak ve Suriye'de önle- rine koydukları hiç bir uğursuz hedefi ger- çekleştiremediler. Bir yandan hiç bir şey olmamış gibi davranırken şimdi de İran, Ermenistan, Yunanistan, Mısır ile yeni ve farklı ilişkiler kurmaya çalışıyorlar. En önemli değişiklik ise birkaç yıldır sürdür- dükleri Rusya ve ABD'ye karşı görüntü- de aynı mesafede durma politikaları iflas etti. NATO Zirvesi ve Biden görüşmesi sonucunda aksı ABD'den yana kırdılar ve ABD'nin kucağına oturdular. Erdoğan'ın BM Genel Kurulu'nda "İlhakını tanıma- dığımız Kırım dahil, Ukrayna'nın toprak bütünlüğünün ve egemenliğinin korunma- sına önem veriyoruz. Kırım Tatarlarının haklarını korumak için daha fazla çaba göstermemiz gerekiyor" sözleri önümüz- deki dönemde Rusya ile olan ilişkilerin nasıl gelişeceği konusunda fikir veriyor. Türkiye, ABD ve NATO'nun ileri karako- lu olarak daha saldırgan bir pozisyona ge- çecek, bu tavır da Ortadoğu'da devrimci güçlerin mücadele olanaklarını ve hareket

kabiliyetini iyileştirecek. ABD ile tekrar girilen şartsız itaat koşulları ABD'nin Türkiye iç politikasına da tekrar daha aktif müdahale etme olanakları sunuyor.

ABD hiç bir koşulda MHP destekli AKP-Saray Rejimi'nin zorla devrilme- sinden yana değil. Onun için de Millet ve Cumhuriyet ittifaklarını uzlaştırarak yumuşak bir geçiş planlıyor. Millet İttifakı partile- rinin ve diğer düzen içi muhalefet parti- lerinin AKP rejimi karşısında kesin tavır koymamış olmalarının nedeni de budur. Şimdi değişik politik taktiklerle HDP'yi de bu işbirliğinin içine çekme denemeleri yürütüyorlar. Tam da bu aşamada, rejim ile uzlaşan sözde muhalefet partilerinin tabanları ile halkların demokratik güçle- rinin birlikte mücadelelerinin güçlenmesi ve bu mücadelenin daha geniş yığınları sarma olasılığı artıyor. Bugün dahi parla- mentoda kilit konumunda olan HDP'nin, Türkiye'nin devrimci demokratik güç- lerinin birleşik gücü olarak parlamento ve parlamento dışında tüm baskı ve sin- dirme girişimlerine karşı güçlenmesi söz konusudur. Onun için Millet ve Cumhuriyet İttifaklarının ikisinin de dışında, devrimci nitelikte bir Demokratik İttifakın gelişme koşulları ve ülkedeki politik gelişmelere müdahil olma olanakları artıyor.

100 yıllık Cumhuriyet tarihinde ilk defa yaşama geçen komünistlerden burju- va liberal demokratlara kadar en geniş de- mokratik muhalefet güçlerini bünyesinde birleştiren halkların demokratik ittifakının değerini anlamak ve sınıf mücadelesinin ihtiyaçları doğrultusunda değerlendirmek, günümüzde bağımsız sınıf politikası yürü- ten ve örgütsel bağımsızlıklarını koruyan komünistler açısından en önemli görevi- dir. Somut ve elle tutulur, gerçekleştirile- cek devrimci hedefler, söylemde en doğru ifadeleri içerse de ayakları havada kalan sözde ilkeli söylemlerden bin kat daha de- ğerlidir. Çünkü Sosyalizm'e yolu açacak olan devrimci demokratik dönüşümlerin, anti-emperyalist demokratik halk devrimi hedeflerinin gerçekleşmesinin koşulları olgunlaşmaktadır. Türkiye işçi sınıfının devrimci güçleri ile Kürt özgürlük güçle- rinin birleşik mücadelesi ve kolektif ön- derliği, bölgede ve ülkede devrimci dönü- şümlerin teminatıdır. Bu fırsat geçmişten çıkarılacak sonuçlar doğrultusunda doğru değerlendirildiğinde sonuç alıcı olacaktır. TKP'nin 101. Kuruluş yıl dönümünde ülkenin durumu nedir ve Mustafa Suphi- lerin başlattığı mücadele bugün nasıl ya- şamda karşılık bulabilir sorularının yanıtı bize göre burada saklıdır. ■

Türkiye Proletaryasının Kalbi İstanbul İstanbul'un Kalbi Proletarya

1983 Eylül ayı sonlarında "Deniz Yoldaşın Anısına" TKP İstanbul İl Komitesi adına çıkarılan Proleter İstanbul Gazetesi, Kasım 1986'ya kadar aksamadan yayını sürdürdü. Hem Deniz yolda- şı bir kez daha anmak, hem de TKP'nin 101. yılını kutlarken tarihimizin bir döneminde zor koşullar- da yaratılan bu emeğe saygı göstermek istedik. Gazetenin ilk sayısının başyazısını paylaşıyoruz:

"Soranlar olur, Proleter nedir? Proleter İstanbul niye? Proleter, yani tam anlamıyla işçi, sanayi işçisi. Yani emeğinden başka hiç bir zenginliği olmayan. Emeğinden başka kaybedecek hiç bir şeyi olmayan- lar.

İstanbul ötedenberi işçi yatağıdır. Parababaları, burjuvalar için İstanbul Boğaz kenarında dizi dizi sıralanmış barlardır, lüks otellerdir, kumarhaneler- dir. Elektrikleri civıl civıl parlayan odalardır. Halkı- mız için ise İstanbul ekme kapısıdır. Fabrikalardır, atölyelerdir. Çoğu elektriksiz, yolsuz, susuz işçi ma- halleleridir, gecekondulardır.

İstanbul'un kalbi neresi? Anlamak kolay. Bir ay değil, bir gün dursun bütün lokantaların, otellerin ve hatta devlet dairelerinin çalışması. İstanbul yaşa- maya devam eder. Ama dursun bakalım fabrikalar. Otobüs şoförleri çalışmasın, çöpler toplanmasın, vapurlar işlemedin. İstanbul bir günlüğüne ölür. İşte bundan İstanbul'un kalbi proletarya. İşçiler, emek- çiler, tüm çalışanlardır. Ve İstanbul bütün Türkiye'de işçilerin en yoğun olduğu bir kenttir. İstanbul işçileri daha kurtuluş savaşımızda dış düşmana, Ame- rikan, İngiliz emperyalistlerine karşı koyandır. O günden bugüne sayısız grev ve direnişle sömürüye, baskıya karşı çıkmıştır. Cibali bütün işçilerinin, Kavel, Singer, Demir Döküm, Sungurlar, Profilo, Philips, Paşabahçe işçileri ve diğerlerinin savaşlarını birer destandır.

TKP, yani Türkiye Komünist Partisi, proletar- yanın, işçi sınıfının öz partisidir. Parababalaları, bur- juvalar nasıl işçilerin düşmanı ise, TKP'nin de düş- manıdır. Çünkü TKP, işçi sınıfının kurtuluşu ve tüm halkımızın kurtuluşu için sonuna kadar savaşacak tek politik güçtür. TKP, ülke tarihinin en eski partisidir. Emperyalizm, burjuvazi O'nun nice yiğit üyele- rini öldürmüştür, nicelerini zindanlarda çürütmüştür. Ama partimiz TKP'yi öldürememiştir. O yaşıyor, sa- vaşıyor, güçleniyor.

İşte bunun en açık kanıtı PROLETER İSTAN- BUL'dur. O, TKP İstanbul İl Komitesi'nin gazetesidir. 12 Eylül ile gelen askersel diktatörlük en başta işçi sınıfına ve onun öz partisidir TKP'ye saldırdı. O'nu yok- kettik diye sevinç naraları attı. Partimiz daha o za- man sesini yükseltti. "TKP yok edilemez, çünkü işçi sınıfı yok edilemez" dedi. İşte gerçek.

Faşist cellatlar TKP İstanbul İl Komitesi Sekreteri DENİZ yoldaşımızı konuşmadığı için öldürdü. Bu hunharca cinayete yanltarımızdan yalnızca biridir PROLETER İSTANBUL gazetemiz. Daha çok önceden gazetemizin adını koyan da o'dur. Ser verip sır vermeyen yiğit yoldaşımızın anısını bayrak yapacağız.

PROLETER İSTANBUL, faşist askersel diktatör- lüğe karşı savaşta ulusal çapta direnişin örgütlen- mesinde bir silah olacaktır. Partimiz TKP'nin güç- lenmesinde, ABD emperyalizmine ve faşizme karşı tüm ulusal ve demokratik güçlerin birliğini, ulusal demokrasinin kurulması için üstüne düşen görevleri yerine getirmek için çalışacaktır.

PROLETER İSTANBUL, tüm İstanbul halkının gözü, kulağı, dili olacaktır." ■

Şehirden Uzak Şehir Hastaneleri: Orada Bir Hastane Var Uzakta...

□ Dr. Levent UYGUR

Devlet arazisini hazine garantili kredi kullanarak hastane olarak işletmesi de dahil özel şirkete yaptırılan ve maliyetinin beş katı dolara özel şirket tarafından tekrar devlete 25 yıllığına kiralanmış, merkezi konumda olan devlet hastanelerinin kapatılarak şehir dışına yaptırılan hastanelere “ŞEHİR HASTANESİ” denir.

Kısaca tek cümle ile tanımlayalım bu...

Bunun hepsi sermaye tarafından, sağlık alanında yeni bir kâr maksimizasyonu için Kamu-Özel Ortaklığı (KÖO) modeliyle inşa edilmesi ve hizmet sunması ön plana çıkarılmaktadır. Sağlığı piyasalaştıran ve bu sayede neo-liberal sağlık reformlarının amacına ulaşma gayretidir.

Ve yeni de değildir. Son otuz yılda kamu hastanelerini hem örgütlenme hem finansman hem de istihdam yapısı açısından derinden etkilemiştir.

Bu süreçte kamu hastanelerinin finansman yapısı büyük ölçüde değişmiş; hastaneler bütçe dışı kaynaklardan gelir elde etmeye zorlanmış ve bu zorlanma sonucunda sosyal/özel sigorta primleri, katkı payları/kullanıcı ödentileri ve cepten harcamalar gibi yollarla yurttaşların tedavi edici sağlık hizmetlerinin finansmanına katkı yapması zorunlu hale getirilmiştir.

Kamu özel ortaklığı bir özelleştirme yöntemidir ve yurtdışındaki örnekleri (özellikle İngiltere uygulaması) kamu özel ortaklığı girişimlerinin hastaların değil, sermayenin yararına hizmet ettiğini açık olarak ortaya koymaktadır. KÖO ile yapılan altyapı yatırımlarının normal ihale yöntemlerine göre daha pahalı olduğu pek çok çalışmada ortaya çıkarılmıştır.

Avrupa Yatırım Bankası verilerine göre KÖO yatırımları klasik devlet ihale

le yöntemlerine göre %24 daha pahalı, bu yöntem için alınan krediler ise devlet borçlanmasına göre % 83 daha pahalıdır.

Türkiye’de KÖO yöntemi ile inşa edilen hastanelere “şehir hastanesi” adı verilmektedir. KÖO, devletin bir özel şirket grubuyla uzun süreli sözleşme ilişkisi kurması esasına dayanan bir yatırım ve hizmet modelidir. Bu modelde hastane özel şirketler tarafından inşa edilerek devlete uzun süreliğine (25 yıl) kiraya verilmekte, devlet de hem şirketlere kira ödemekte hem de “çekirdek hizmet” dışındaki hizmetleri bu şirketlere devretmektedir.

Türkiye’deki şehir hastaneleri modeli temel olarak İngiltere’den alınmıştır. İngiliz ulusal sağlık sistemini (NHS) çökerten KÖO finansman yöntemi, Türkiye gibi ülkelere ihraç edilmektedir.

Kamuya ait sağlık tesislerinin “kiralama” karşılığı yaptırılabilmesine ilişkin ülkemizdeki ilk düzenleme Özal Hükümeti tarafından 1987 yılında çıkarılan 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’na 2005 yılında AKP’nin bir madde (Ek Madde 7) eklemesiyle yapıldı. Ardından hem bir yönetmelik (2006), hem de yeni bir yasa (2013) ile kiralamanın kapsam ve içeriği ayrıntılı olarak belirlendi. Bu düzenlemeler ülkemizde ilk önce “Entegre Sağlık Kampüsü”, sonra “Sağlık Kampüsü”, ardından “KÖO”, daha sonra “Kamu-Özel İşbirliği” (KÖİ) adıyla anıldıktan sonra, en son olarak “şehir hastanesi” adıyla toplumun karşısına çıkartıldı.

Şehir hastaneleri için kamu tarafından bedelsiz olarak verilen bir araziye, projesi Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenmiş binalar için ihaleye çıkılmakta; ihaleler genel olarak tıbbi malzeme/teknoloji, inşaat ve finansman alanlarında faaliyet gösteren şirketler grubu tarafından alınmaktadır. İhale şartnamelerine göre hastane binalarının inşaatı üç yıl içerisinde bitirilmek üzere (birçok hastanede bu süreler uygulamamıştır, örneğin 2009 yılında ihaleye çıkarılan Kayseri Şehir Hastanesi inşaatı 2019 yılında bazı bölümleri tamamlanmış olarak hizmete açılmıştır.) bu şirketler tarafından yapılacak binaların, kiralama süresi boyunca (25 yıl) bakım/onarımı

da ihaleyi alan şirketler tarafından yerine getirilecektir. İhale ile bilgi edinme “ticari sır” gerekçesiyle sınırlıdır.

Yatak sayısı çok yüksek hastaneler verimsizlik kaynağıdır!

Genel olarak yatak sayısı az olan (100 yataktan düşük) ve çok fazla olan (600 yataktan yüksek) hastanelerin verimlilik açısından sorun yaşadıkları bilinmektedir. Ortalama 250-300 yatak kapasiteli ve şehrin belirli bölgelerine ulaşımı kısa sürede olacak şekilde olan hastaneler en verimli hizmeti vermektedir.

- ABD’de yapılan bir çalışma orta büyüklükteki (126-250 yatak) hastanelerin diğer büyüklükteki hastanelere göre daha verimli olduğunu ortaya çıkarmıştır (*Roh CY, Moon MJ, Jung K (2013) Efficiency Disparities among Community Hospitals in Tennessee: Do Size, Location, Ownership, and Network Matter? Journal of Health Care for the Poor and Underserved 24:1816-1834.*)

- Danimarka’da kamu hastanelerinde yapılan bir çalışma, bir kamu hastanesi için en uygun yatak sayısının 275 olduğunu göstermiştir (*Kristensen, T., K. Olsen, J. Kilsmarkand K. M.Pedersen (2008), “Economies of Scale and Optimal Size of Hospitals: Empirical Results for Danish Public Hospitals, University of Southern Denmark.*)

Sağlık Bakanlığı’na ait yatak sayısı % 33 azalacak!

Eskişehir Şehir Hastanesi için yapılan bir fizibilite ve durum raporu:

Bu amaçla; Eskişehir il merkezinde bulunan 690 yataklı Devlet Hastanesi ve 504 yataklı Eskişehir Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi’nin kampus projesi tamamlanmış durumda buraya taşınması, 618 yataklı Yunus Emre Devlet Hastanesi’nin arsası üzerine 200 yataklı Genel, 400 yataklı Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi yapılması planlanmıştır.

17. Sağlık Hizmet Bölgesi’nin özellikli hizmetlerinin gerçekleştirilebilmesi amacıyla; 100 yataklı Onkoloji Hastanesi ve 100 yataklı Kardiyoloji ve Kardiyovasküler Cerrahi Hastanesi bölgeye hizmet sunması için Eskişehir il merkezinde planlanmıştır. Bölge için planlanan bu yatırımlar haric tutularak yapılan Eskişehir il planlaması sonucunda, ilde bulunan Sağlık Bakanlığı’na ait mevcut 1.932 yatak kapasitesi 1.290’a düşmektedir.

Eskişehir il için yapılan planlamaya göre nihai; toplam yatak kapasitesinin %49’u Sağlık Bakanlığı’na, %16’sı özel hastanelere ve %35’i ise üniversite hastanelerine ait olacak olup, il genelinde 10.000 kişiye 39 yatak düşecektir.

Şehir hastanelerinin yapılması ile ilgili karar Yüksek Planlama Kurulu tarafından verilmektedir. Bu kurul, şehir hastanelerinin yapılmasına, yapılacak hastanedeki yatak sayısı kadar yatağın mevcut hastanelerden azaltılması ya da mevcut hastanelerin kapatılması kaydıyla izin vermektedir. Hastane inşaatının bitmesinin ardından, halen hizmet sunan devlet hastaneleri yeni binalara taşınmakta, şehrin içinde kalan eski binalar kapatılmakta; böylece, şehir hastanesi kurulan illerdeki Sağlık Bakanlığı hastanelerinde yeni hasta yatağı oluşmamaktadır. Örneğin, 1.550 yataklı Adana Şehir Hastanesi açılınca, daha önce Sağlık Bilimleri Üniversitesi’ne bağlanmış olan Adana Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nin personelinin tamamı Adana Şehir Hastanesi’ne nakledilmiş ve hastane kapatılmıştır. Adana il merkezinde kamu hastaneleri önceden 3.011 yatak kapasitesi ile hizmet verirken, şehir hastanesi açıldıktan sonra 3.025 yatak kapasitesi ile hizmet vermeye başlamışlardır. Yatak sayısı artmamış ama merkezi hastaneler kapatıldığı için sağlığa erişim zorlaşmıştır.

Şehir hastanelerinde hasta yatağı başına maliyet çok yüksek!

Bir hasta yatağının ortalama maliyeti 924.776 TL (243.362 ABD Doları)

- 150 yataklı tam teşekküllü özel hastane için bir yatağın maliyeti (2016) 269.991 TL (*kaynak: Özel Hastane Ön Fizibilite Raporu-TC Kuzey Anadolu Kalınma Ajansı*)

Şehir hastanelerindeki “ticari alan gelirleri” ihaleyi alan şirketlere bırakılmakta, “tıbbi destek hizmetleri” ve “destek hizmetleri” ihaleyi alan şirketler tarafından sunulmaktadır. Sözleşme süresi boyunca (25 yıl) şirketlere kira ve bakım/onarım için “kullanım bedeli”, tıbbi destek hizmetleri ve destek hizmetleri için “hizmet bedeli” adı altında ödeme yapılacaktır. Son gelişmeler ışığında kullanım bedelinin Sağlık Bakanlığı tarafından, hizmet bedellerinin ise hastanelerin döner sermayeleri tarafından ödenmesinin planlandığı anlaşıl-

maktadır. Ancak döner sermayelerin çok yüksek maliyetlerle ortaya çıkan hizmet bedellerini karşılayıp, karşılayamayacağı belirsizdir.

Kamu özel ortaklığı yönteminde, risk ve maliyet kamu üzerinde kalır, özel şirketlere kiralar yoluyla yatırım finansmanı ve hizmet devriyle de gelir garantisi verilir. Türkiye’de şehir hasta- nelerinin ihalelerini alan şirketlere, hacme dayalı hizmetler için hastanelerin % 70 doluluk oranında çalıştırılacağı garanti edilmektedir. Bu oran yüksek güvenlikli adli psikiyatri hastaneleri için % 80’dir.

Şehir hastanelerinin yüksek maliyeti gizleniyor

• **Şehir Hastanelerinde ortalama olarak yatak başına 287 m² kapalı alan düşmektedir; bu çok yüksek bir alandır ve verimsizlik kaynağıdır.**

• **Bir şehir hastanesine ortalama 1.417 yatak düşmektedir; bu büyüklük verimsizlik kaynağıdır.**

• **Şehir hastanelerinin 1 metrekare-sinin 848 ABD Dolarına, 1 yatağının ise 243.362 ABD Dolarına mal olacağı öngörülmüyor. Bu maliyet çok yüksektir.**

Ülkemizde şehir hastaneleri ile ilgili en başta gelen sorun hastane binalarının ve donanımının kamuya yüksek maliyetidir. Şehir hastaneleri için yapılan ihalelerde Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen sabit yatırım tutarı ile yıllık kira bedelleri incelendiğinde, çok yüksek tutarların ödeneceği anlaşılmaktadır.

Türkiye’de şehir hastanelerine verilen Hazine garantilerinin yarattığı borç büyüklüğü ve uzun vadede kamu maliyesine vereceği zarar IMF tarafından bile dile getirilmiş, Türkiye’nin Portekiz’in kriz öncesi görünümünde olduğu belirtilmiştir. Şehir hastanelerini yapan/işleten şirketlere Kalkınma Bakanlığı’nın raporuna göre 18 şehir hastanesi için kira bedeli olarak 25 yılda 30,3 milyar ABD doları ödenecektir. Yapılması planlanan şehir hastanesi sayısının –şimdilik– 32 olduğu bilindiğine göre, Türkiye’nin yalnızca şehir hastanelerinin kullanım bedeli için 2050 yılına kadar sürecek 50 milyar doların üzerinde bir borç yükü ile karşı karşıya bırakıldığı öngörülebilir.

Devletin yatırımlarını belli bir plana uyararak yapması halinde uzun dönem borçlanarak ya da kira ödeyerek KÖO gibi yöntemleri kullanmasına gerek yoktur. Çünkü bu yöntemler çok pahalıdır ve bu yüksek maliyetler halkın cebinden çıkmaktadır. Örneğin yalnızca 2018 bütçesine “şehir hastaneleri” kullanım ve değişken hizmet bedeli için konulan 2,6 milyar TL ile 150 yataklı tam teşekküllü 64 hastane yaptırılabilirdiği hesaplanmıştır.

Kıranın 25 yıl boyunca ve her yeni açılacak hasta- neyle birlikte artarak ödeneceği düşünülürse, toplumun ne kadar büyük bir maliyetle karşı karşıya bırakıldığı daha iyi anlaşılacaktır.

Kamucu düşünce ve planlama ile bu maliyetlerle neler yapılabilir?

Entegre sağlık kampüsü, eğitim araştırma hastanesi, devlet hastanesi, özel dal hastanesi, gün hastanesi, sağlık ocağı, klinik otel, rehabilitasyon merkezi, kanser araştırma merkezi, aşı eğitim merkezi, aşı üretim merkezi, aşı araştırma-geliştirme merkezi, ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezi, toplum sağlığı merkezi, organ ve doku bankası, bölgesel kan merkezi, kan ürünleri üretim tesisi, ağız ve diş sağlığı merkezi, tüm kara, hava ve deniz teçhizatları dâhil olmak üzere 112 acil servis komuta kontrol merkezi ile destek birimleri dâhil ilgili tesisin her türlü bölümleri ve bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla, Bakanlığın yapmak ve yaptırmakla yükümlü olduğu ek binalar dâhil sağlıkla ilgili diğer tüm tesisler.

Türkiye’de “şehir hastaneleri” için öngörülen temel sorun alanları başta finansman yöntemi (kamuya çok yüksek maliyet, taşınacak kamu hastanelerinin ödeme gücü, Hazine garantisi ve iflas durumunda izlenecek yol) olmak üzere, yer seçimi (tarım arazilerinin imara açılması ile taşkın alanlarında inşaat yapılması), kent merkezlerindeki hastanelerin kapatılmasıyla birlikte yurttaşların söz konusu hastanelere ulaşım ve erişim sorunları (coğrafi/ekonomik erişilebilirlik), taşınacak kamu hastanelerinin boşaltacağı yerleşkelerin durumu (ihaleleri alan şirketlere devredilmesi söz konusu) ve taşınacak kamu hastanelerindeki hem sağlık hem de destek hizmetlerinin sunulması ile ilgili imtiyazlar ve sağlık çalışanlarının istihdam ve özlük hakları sorunları olarak sıralanabilir.

Hastane çalışanları işlerinden çıkarılıyor!

Yüksek maliyetler ve kar marjını artırma isteğinden iş güvencesizliği artacak. İş güvencesizliği artacak.

• Şirketlerin KÖO hastanelerinden kâr elde edebilmelerinin tek yolu hastane personelinin kısıntıya gitmektir.

• “(bir KÖO’te) ödenen 1 milyon dolarlık her borç 10 hemşirenin işinden olması anlamına gelir”

• İngiltere Tabipler Birliği’ne göre (BMA), “sağlık hizmetlerine ayrılan büyük fonlar buradan alınmaktadır... hasta bakımı için gereken kaynaklar buradan çekilerek özel şirketlere sunulmaktadır”.

Çok uzaklarda, erişilmez ve merkezleşmiş KÖO hastaneleri

• Daha küçük kamu hastaneleri KÖO’ler yüzünden kapandıkça acil hastane bakım hizmetleri de giderek daha erişilmez olmaktadır.

• Ontario ve British Columbia’daki KÖO hastaneleri kentsel yerleşimlerde bulunmaktadır veya belirli bir bölgenin tümüne hizmet verecek büyük hastane olarak tasarlanmıştır. Daha küçük ve kırsal kesimlerdeki kamu hastaneleri ya yeni KÖO’lerin açılmasından önce veya bu sırada kapanmıştır. Küçük yerleşimlerdeki hastalar en yakın KÖO hastanesine ulaşmak için zaman zaman saatler süren yolculuklar yapmak zorunda kalmaktadır.

Bursa Şehir Hastanesi de şehirden 29 km uzaklıkta yapılmış olup kitle ulaşım olanağı çok kısıtlıdır. Hastalar ya kendi olanakları ile ya da taksi gibi pahalıya gelen ulaşımı tercih etme zorunluluğunda bırakılmaktadır.

KÖO yönteminin sağlık alanında uygulandığı ülkelerde bu uygulamaların piyasa için yeni fırsatlar sağlayan bir yaklaşım olduğu, amacının kamu yararı olmadığı bilinmektedir. KÖO çerçevesinde çalışan hastaneler, sağlık hizmetleri sistemini eriten, özel ve kâr amaçlı hizmetler vermektedir. Burada hizmetin odak noktasını insanın sağlığı değil, elde edilecek kâr oluşturmaktadır.

Şehir hastaneleri her ne kadar kamu hastanelerinin kavuşacağı yeni ve modern binalar olarak tanıtılsa da KÖO yöntemiyle yapılacak bu yerleşkelerin “kamu” ile ilgisinin olmadığı açıktır. Şehir hastaneleri “kamu” adını kullanarak küresel sermayeye yeni ve büyük bir kaynak aktarmanın aracı olacak gibi görünmektedir. Kamuyu sağlık alanında yeni bir özelleştirme ile karşı karşıyadır.

Kısaca özetleyecek olursak

Şehir hastanelerinin temel özellikleri:

- Hastane arazisi: Kamu
- Bina projesi: Sağlık Bakanlığı
- İnşaat: İhaleyi alan şirketler
- Bakım/onarım: İhaleyi alan şirketler
- Bilgi edinme «Ticari sır» gerekçesiyle sınırlı

Halen hizmet sunan devlet hastanesi taşınmıyor.

• %70 yatak doluluk oranı garantisi veriliyor (?)

• 25 yıl kira (+bakım onarım ücreti) ödeniyor.

• “Ticari alan gelirleri” ihaleyi alan şirketlere bırakılıyor.

• Güvenlik, temizlik vb. hizmetler ile görüntüleme, lab. vb. birçok tıbbi hizmet ihaleyi alan şirketler tarafından sunuluyor.

Türkiye’de “Şehir Hastaneleri” için sorun alanları

- Yeterince bilgi edinilemiyor!...
- Yer seçimi
- Yurttaşların ulaşım ve erişim sorunları
- Coğrafi erişilebilirlik
- Ekonomik erişilebilirlik
- Finansman yöntemi
- Taşınacak kamu hastanelerinin ödeme gücü
- Hazine garantisi
- İflas durumunda B planı?
- Taşınacak kamu hastanelerinin boşaltacağı yerleşkeler?
- Taşınacak kamu hastanelerindeki hizmetlerin sunulması ile ilgili imtiyazlar

Ne yapılmalı?

• Sağlık alanında Kamu-Özel Ortaklığı uygun bir finansman yöntemi değildir. Bu yöntemle yurttaşın cebinden küresel sermayeye kaynak aktarılmaktadır.

• Sağlık Bakanlığı bu yöntemden hemen vaz geçmeli, devlet hastanelerinin kamu finansmanı ile yapılması/yenilenmesi sağlanmalıdır.

• Üniversiteler, sendikalar, meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşları eşitlik, adalet ve verimlilik için taraf olmalı, Hükümetin bu girişimden vaz geçmesi için çaba göstermelidir.

Bu amaçla Türk Tabipleri Birliği (TTB) şehir hastaneleri sürecini yakından izlemekte, küresel kapitalizmin ülkemizin kaynaklarını sömürecek bu girişimine karşı hem örgütsel hem de hukuksal bir mücadele yürütmektedir. TTB Merkez Konseyi 2017 Nisan ayında bu alandaki çalışmalarını çekip çevirmek amacıyla TTB Şehir Hastaneleri İzleme Grubu’nu kurmuştur.

Bir Şehir Hastanesi var taaa... UZAKTA! ■

Kaynaklar:

- TTB Şehir Hastaneleri İzleme grubu raporları
- Prof. Dr. Kayıhan Pala - Şehir Hastaneleri Özelleştirmenin Truva Atı - Sunum
- Bianet:Şehir Hastanelerinin Yüksek Maliyeti Gizleniyor
- <http://yts.saglikyatirimlari.gov.tr/PublicYatirimlar.aspx?Oid=524>
- Özel Hastane Ön Fizibilite Raporu-TC Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı)

Doğal “Felaketler” Ortak Sorunumuz

□ Av. İsmail DUYGULU

Toplum ilişkilerini belirleyen en temel unsur “ekonomi”. Ancak son zamanların sıkça kullanılan kavramlardan olan “çevre”, “ekoloji” ve “hukuk” kavramlarının da ekonominin yanında yerini aldığını görüyoruz. Üretim ilişkileri içinde emeğin sömürülmediği, adil paylaşım mücadelesinde “Nasıl bir ekonomi?” kadar, “Nasıl bir hukuk?” sorusu da önemli hale gelmiştir.

Çevre deyince insan dışındaki ortamı, ekoloji deyince ise insanın da içinde yer aldığı ortamı anlatmaya çalışıyoruz. Sanayi uygarlığının son günlerini yaşadığı, mevcut üretim tarzının sürdürülebilir olmadığı, bunun doğaya zarar verdiği, artık doğaya zarar vermeyecek şekilde, insanın da içinde yer aldığı ekolojik ortamı bozmadan bir üretim faaliyeti yapılması gerektiği açıktır. Bu tezin hayata geçirilmesi için de başta anayasa olmak üzere, hukuk sisteminin de ekolojik bakış açısı ile donatılması gerekiyor. Yeni siyasi mücadelenin bu ayağını komünistlerin ihmal etmesi kabul edilemez. “Somut durumun somut tahlili” bunu gerektirir. [1]

Nasıl bir ekonomi?

Yeni bir dünya kurmak için yeni şeyler söylemek ve örgütlü mücadele vermek gerekiyor. Artık örgütlülüğün yarattığı sinerjiyi tartışmaya gerek yok. Bu örgütlülüğü nasıl yükseltebiliriz bunun üzerinde kafa yormamız gerekir.

Sermaye sahiplerinin yaratılan artı değer üzerinden çalışanları sömürdüğü, başkalarının emeği üzerinden bir hayat sürdürdükleri tartışmamız dışında. Ancak gelinen aşamada, sermayedarların konumuna ulaşmak isteyen küçük burjuva eğilimlerin varlığı bizi sürekli şaşırtıyor. Bunun dışında ekonominin üretim ilişkisinde gösterdiği yeni değişimler de bizi yanılgılara götürüyor. Öyle bir ekonomik model oluşturmalıyız ki, emeğin de doğanın da sömürsünü yapmasın!

Üretim tarzı

Emeğin sömürüsüne son verme mücadelesinde yanımızda olanlar, doğanın sömürüsüne son verme mücadelesinde ise karşımızda olabilirler. Bilseler karşıda durmazlar, yan yana dururlardı. Onun için bu bilinci geliştirmeye ihtiyaç var.

Doğaya zarar veren bir üretim faaliyeti

karşısında, artık doğaya zarar vermeyen bir üretim ilişkisini önermemiz durumunda, çalışanlar ile bu önermeyi yapanlar arasında çatışma meydana gelebiliyor. Örneğin Yatağan’da kurulu termik santralde çalışan bir işçi, buradan elde ettiği ücret ve sosyal haklar sayesinde yaşamını sürdürmektedir. Sendika bu işçilerin birliği olarak, santral sahibi sermaye karşısında işçilerin haklarını savunmaktadır. Santralin şehre yaydığı kirli hava sonrasında hem işçi ve hem de ailesi kanser riski gibi sağlık sorunları ile karşı karşıyadır. Çevresel sorunların ortadan kaldırılması için sağlık riskine, ekolojik sorunlara neden olan santralin bacasına filtre sistemi yaptırılması talebi, sermaye sahibi tarafından reddedilmekte, bu nedenle sivil toplum örgütleriyle karşı karşıya kalınmaktadır.

Kirletici sanayinin bacasına ya da atık tasfiye kısmına bunun gibi filtre takılması önerisi, bugün gelinen aşamada çevreci bir önerme olarak bir başarı sayılabiliyor. Ancak biliyoruz ki, bu radikal bir çözüm olmakta, daha gerçekçi çözümün ise doğayı kirleten üretime son verilmesi, bunun yerine doğaya zarar vermeyen üretime geçilmesi öneriliyor. Bu önerme karşısında ise, eski tarz üretim modelinin içinde yer alan sermayedar da, işçi de sendika da karşı çıkabiliyor. Burada tartışılması gereken hem işçilerin yaşamlarını sürdürebilecekleri ve hem de yaşamsal sorun yaşamayacakları, onlarla birlikte bütün toplumun sorun yaşamayacağı üretim tarzına geçiş yapmaktır. Buna yeşil ekonomi modeli denilmektedir. Ancak henüz yeşil ekonomi modelinin içi doldurulabilmiş olmadığından, tartışmaya açık bir önermedir. [2]

Sınıfın evrimi

Toplumsal yaşantımızda, farklı adlar altında, toplumun alt kesimlerinin birbirleri ile kavga ettikleri alt nedenler dışında, esas olarak sınıfsal bir kavga varlığını öteden beri dile getiriyoruz. Sanayi uygarlığının geldiği bu aşamada algıladığımız sınıflar nasıl bir algı ile yansıtılmalıdır? Temelde proletarya ve burjuvazi arasındaki kavgada, emeğin yegane sahibinin işçiler olduğu tezinden hareket ederek bugün gelinen aşamada, işçilerin pozisyonları itibarıyla farklılık gösterdiği tezleri ortaya atılmaktadır.

Örneğin Andre GORZ adındaki yazar, “Elveda Proletarya!” başlığı altında bir ki-

tap yayınlamış ve bu tezinde, artık proletaryanın eski anladığımız anlamda proletarya olmadığını, işçi sınıfının değiştiğini, geçmişten bu güne kol emekçileri olarak bildiğimiz, mavi yakalı işçilerin üretim ilişkisi içinde sayısal olarak azaldığını, yeni işçilerin ise kol emekçilerinin yanı sıra, hizmet emeği sunan daha eğitilmiş kişiler olduğunu ifade etmişti. Hatta biraz daha ileri gidelim, geçmiş dönemlerde küçük burjuva diye adlandırdığımız öğretmen, memur kesiminin, son zamanlarda sendikal alanda gösterdikleri mücadele başarısı, bize hizmet ve düşünce emeği ile üretime katılan yeni işçilerin olduğunu gösteriyor.

Burada anlatılmak istenilen, kol emeğine dayalı, amele işçilerin yanı sıra hizmet emeği ve düşünce emeği ile üretime katılan yeni işçilerle, işçi sınıfının değişim gösterdiğidir. Değilse, emeği ile üretime katılan işçi sınıfının reddedilmesi değildir. Artık işçi sınıfından anlamamız gereken, daralan bir sınıf değil, emek dünyasının koskoca üretkenleri olan daha geniş bir emek sınıfı, çalışanlar sınıfıdır. Özellikle yabancı dillerden Türkçeye yapılan çeviriler aşamasında; emek, çalışan, işçi kavramlarında dar yorum ve yaklaşım, bizim dayandığımız sınıfın çeperini daraltmakta, oysa daha geniş bir çalışanlar sınıfını kucaklamakla, sınıf ya da proleter bakışımızı değiştirmiyor, aksine geliştirmiş oluyoruz.

Ekolojist anayasa

Benim de içinde yer aldığım bir grup hukukçu arkadaşımızdan oluşan **Ekolojik Anayasa Girişimi**, insanın doğayla çatışır hale geldiği bu zamanda, konuyu hukuki alana taşıdı. Amaç daha sivil, demokratik ve özgürlükçü bir Anayasanın yanısıra, Anayasanın ekolojik bir perspektife sahip olması, insanın yegane hukuk öznesi olduğu bir hukuk sistemi yerine, bunun ötesine geçerek, doğanın da bir hak öznesi olarak anayasada yer almasının sağlanmasıydı.

15 Mayıs 2011’de “*Ekolojik Anayasa Konferansı*” düzenlenmiş ve burada yapılan sunumlar, Yeni İnsan Yayınevi tarafından, Mahmut BOYNUDELİK’in editörlüğünde, “*Ekolojik Anayasa Girişimi Çağrı Metni*”, Konferans Sonuç Bildirgesi ve Toprak Ananın Hakları Evrensel Beyannamesi ile birlikte kitaplaştırılmıştı. [3]

İnsan eliyle oluşturulan ekolojik yıkımın boyutları, içinde yaşadığımız gezegenimizi

tehdit eder hale geldikçe sorunlar artmakta, bu sorunlara hukuksal olarak da çözüm arayışları devam etmektedir. Anılan konferansın sonunda “**Yeni Anayasa’da Ekolojik Hak Anlayışı**” başlıklı Konferans sonuç bildirgesinde özetle,

“• *Anayasada insan, çıkarları ve geleceği Doğa’dan ayrı ve bağımsız bir varlık gibi tanımlanmamalı; anayasa, insanı içinde var olduğu bütünü, tabiatın bir parçası olarak görmeli. İnsana saygı, çevreyi metalaştırma hakkını vermez.*

• *Doğanın, yaşamsal döngülerini ve süreçlerini insan tarafından bozulmadan devam ettirme ve biyolojik kapasitesini yeniden oluşturma; bütünlüğünü, ilişkide olduğu diğer varlıklarla birlikte sürdürme hakkı vardır. Vatandaşlık, doğaya zarar vermemek ve gelecek kuşaklar adına onun emanetçisi olmak anlayışına uygun olarak, ekolojik sorumluluk çerçevesinde tanımlanmalıdır.*

• *Doğayla etkileşim içinde olan her türlü faaliyet hem bugünkü hem de gelecek kuşaklar düşünülerek ve yaşamın devamlılığı anlayışıyla yürütülmelidir.” [4]*

Dünya ülkeleri, ekolojik anayasa üzerine kafa yormaya başladılar. Hatta anayasalarına doğrudan ekolojik bir perspektif kazandırmayanlar ise daha sağ ve sığ bir bakışla, çevreci bir bakış koymadan edemiyorlar. Artık dünya ülkeleri, uluslararası anlaşmalarla, çevrenin korunmasına dair anlaşmalar ve bu anlaşmalar kapsamında, çeşitli yaptırımlar getirmeye başladılar. Buna en tipik örnekler Ekvador ve Bolivya anayasalarıdır.

Radikal önermeye göre, “*Doğa bir hak öznesi olabilir!*” tezi geliştirilmektedir. [5] Çünkü sorun, göz ardı edilemeyecek kadar gerçek. Eğer ormanlara, denizlere, akarsulara, tüm diğer doğal varlıklara bir bütün olarak yaşama hakkını tanımaz, yaşama hakkını sadece insana tanımaya devam edersek doğanın buna itirazı ile karşılaşacağımız aşikar. İnsanlığın gelişimi seyrinde, kölelerin, çocukların, kadınların, hastaların, hatta anne karnındaki ceninin, bir ülkede bulunan yabancıların ya da hayvanların haklarında gösterdiğimiz gelişimi, doğanın tüm varlıklarında göstermek zorundayız.

Doğanın varlıkları kendi adlarına hareket edemeyecekleri durumda, insanlığın geldiği bilinçle, bu hakların teslim edilmesini gerekli kılmaktadır. İşte bu nedenle hukuk sistemi değiştirilmelidir.

İşletmecî zihniyet

Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. [6] Türkiye’de henüz zihniyet budur. Ormanları işletilmesi gereken yerler olarak, iktisadi bakışla görüldüğümüzde, ülkenin batısındaki ormanları işletilecek kereste, doğusundaki ormanları ise güvenlik amacıyla yok edilmesi gereken zararlı olarak düşünebilirsiniz. İşte önce bu zihniyeti değiştirmemiz gerekir.

Şimdi bir düşünün, ülkenin batısını kendinden sayıp, doğusunu ötekileştirenler mi bölücü, bu ülkeyi bir bütün halinde, halkın da doğrudan katılım yollarının oluşturulduğu federatif bir yönetim anlayışı mı? Mevcut siyasi iktidar yöneticilerinin ülkeyi zihniyet olarak bölmelerine ve böyle hareket etmelerine rağmen ötekileştirdikleri ya da siyasi muhaliflerini “bölücü” diye kriminalize ederek halkın korkusuna korku katarak siyaset yürüttüklerini biliyoruz.

Ormanı orman olarak değil, kereste olarak gören bir zihniyet ile orman üzerine konuşabilme imkanımız yoktur. Çünkü bizim “orman” sözümüz ile onun “orman” sözü içerik olarak aynı olmayacaktır. Devlet yetkililerinin yanan orman alanlarındaki orman köylülerinin evleri, çeşitli mal varlıkları ya da ormanlarımızdaki ağaçların kereste ya da odun maliyeti olarak baktıklarını, sorunu TOKİ aracılığı ile hemen çözeceklerine ve ucuz kredi verebileceklerine dair vaatlerinden de anlıyoruz. Oysa ormandaki ağaçlar ne sadece birer kerestedir, ne de yanarlar keresteler ya da evlerdir. Koskoca bir kültürel ve doğal yaşam alanı yok olmaktadır.

Su politikasızlığı

Son olarak Kastamonu, Bartın ya da Sinop’da sel felaketini yaşadık. Benzer olayların Dünyanın bir çok ülkesinde de meydana geldiğini biliyoruz. Tarihte yaşanan en büyük sel felaketlerine baktığımızda Hollanda’da St. Felix Felaketi (1530), Almanya ve Danimarka’yı etkileyen Burchardi Felaketi (1634), Almanya, Hollanda ve İskandinav ülkelerini etkileyen Noel Felaketi (1717), Çin’de meydana gelen, Huayuan-kou şehrinin yanındaki Sarı Nehir Felaketi (1887, 1938), Amerika’yı etkileyen Büyük Mississippi Seli (1926), Büyük Çin Felaketi (1931), Doğu Guatemala Felaketi (1949), Vietnam’ı etkileyen Kızıl Nehir Felaketi (1971), Çin’i etkileyen Bankiyo Baraj Felaketi (1975), Venezuela’yı etkileyen Vargas Felaketi (1999) gibi felaketlerinin de insan etkisiyle olduğunu unutmayalım. [7]

Düşünün, yaşadığımız evlerimizde musluklarımızdan akan suların içilemez hale gelmiş olması, bizlerin damacana ya da taşına su ile evdeki ihtiyaçlarımızı giderebilir duruma düşmemiz, tam bir ilkelik değil mi? Sulak alanlarımızı, temiz su kaynaklarımızı imara açar, kirlilik yaratır, kullanılamaz hale getirirsek, sonumuz ne olacak? Daha şimdiden hem kirliliyor, hem özelleştiriyor, suyu ulaşılmazı güç bir varlık haline dönüştürüyoruz. Oysa doğanın tüm varlıklarının ortak ihtiyaçları olan suya ulaşım, ücretsiz ve kolay olmalı.

Türkiye’nin sınır içinde kalan ya da sınır aşan suları da dahil olmak üzere somut bir su politikası olmadığını da bilmemiz gerekiyor. Bir yandan politikasızlığın sonucu özelleştirme, diğer yandan kaynakların korunmaması, öte yandan da suların bir silah gibi kullanılması insanlığa hizmet etmez. Özellikle sınır oluşturan ya da sınır aşan (Dicle, Fırat, Çoruh gibi [8]) suların hakça ve barışçıl olarak paylaşılmasına yönelik politika geliştirilmesine ihtiyacımız var. Türkiye de dahil, tüm sınır ülkelerin devletleri, su meselesinde, suyun doğanın bir varlığı, insan ve diğer tüm canlıların da ortak ihtiyaçları olarak değil, stratejik, ekonomik ve siyasal açıdan baktıkları için çözümsüzlük devam etmektedir. Gelecekte su savaşları ihtimalini şimdiden öngörmek, kehanet olmaz.

Yaşadığımız “felaketler”

Türkiye’de doğaya karşı üretim yapan sermaye ile Devlet yöneticileri birlikte hareket etmektedir. Hukuki olarak sağlanmaya çalışılan güvencelere rağmen açılan onca idari dava sonucunda verilen kararlar, yine Devletin bir başka kararı ile bertaraf edilmektedir. Sermaye ile Devlet yöneticileri, doğanın haklarını ihlal etmekte el ele vermiş durumdadır.

Mahkemelerin verdiği kararlar karşısında, yeni bir düzenleme ile bu kararların önü kesilmeye, sermaye çevrelerinin çıkarları daha üstün tutularak, doğanın ve insanların hakları gözardı edilmektedir. Oysa herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir. [9]

Demokrasilerde bunun temel nedeni, halkın örgütlü olmayıp, Devlet yöneticilerine güven duygusu içinde yaşarken, bu güvenin kötüye kullanılmasıdır. Kişisel çıkarları için kamusal olanakları, değerleri

bireysel çıkarları için fırsata dönüştürenler yönetimlerde olduğu sürece, bu girdaptan çıkamayız.

Bu nedenle ortaklaşmacı, kamucu, etik değerlere sahip olmanın yanı sıra ekolojist bakışa sahip yöneticilerin işbaşına geldiği bir Devlet yapısına ihtiyacımız var.

Akarsularımızın üzerine kurulan ve derenin tamamen kurumasına yol açan hidroelektrik santralleri (HES), akarsuların çevresindeki sulak alanların tamamen kurumasına yol açan barajlar, kıyıların doldurularak yol yapılması, doğal varlıkların ve özellikle sulak alanların çevresel değerleri gözardı edilerek uygulanan imar planları, doğaya ve insana zarar veren fosil yakıtı dayalı enerji üretimleri, kentsel ve kültürel bozulmalar, karşımıza “doğal felaket” adı altında çıkmaktadır.

Türkiye’nin çeşitli alanlarında meydana gelen güncel orman yangınları [10] küresel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat öyle bir uygulama ile karşılaşyoruz ki, ülkenin batısındaki yangınlara zoraki de olsa duyarlılık gösterilirken, ülkenin doğusunda örneğin Dersim/Tunceli’deki yangınlara karşı Devlet duyarsız kalmaya devam etmektedir. Yangın söndürme ya da başkaca koruma çalışmaları için Devletin ne kadar yetersiz kaldığına dair tartışmalar fazlasıyla yapıldı. Saray’da uçak filosu kuranlar, ormanlarımız için bir tane dahi yangın söndürme uçağını hazır etmiyor, eldekilerin de çalışamaz hale getirilmiş olduğu anlaşılıyor.

Yangın, sel ya da benzer felaketlerin “doğal” felaketler olduğunu söyleyebilir miyiz? Akarsuyun etki alanını imar planı dahilinde yapılaşmaya açan bir zihniyet, felaketin davetçisi değil midir? Küresel iklim değişikliği nedeniyle yeryüzünün ısındığı, yaz aylarına denk gelen zamanlarda yangın ihtimalinin bulunduğu ortada. Buna karşı gerekli önlemleri almayan Devlet yönetiminin de kusurlu olduğu açık.

Doğanın haklarını görmezden gelen bir insan düşüncesini artık terk etmemiz gerektiği apaçık ortada.

Hümanizm yetmez, ekolojik bir perspektif gerekir

İnsanlık tarihi insan hakları tarihidir aynı zamanda. Kölelerin, çalışanların, çocukların, kadınların, hastaların, hatta anne karnındaki ceninin, bir ülkede bulunan yabancılara haklarına gösterdiğimiz duyar-

lılık ve gelişimi, doğanın tüm varlıklarının haklarına karşı da göstermeliyiz.

Ekonomide üretimden tüketime her alanda yeni perspektifleri daha tutarlı geliştirebilmemizin sanki ilk durağı, ekolojik perspektiften geçiyor gibi görünüyor. İnsanları sevmek, insanların haklarını savunmak yetmez, insanın da içinde yer aldığı doğanın haklarını da savunmak, ekolojik perspektifi geliştirmek ve bunu siyasete de uyarlamak gerekir.

Ekonomik bakışımızı üretim tarzını enerjiden, tüketime; sınıfsal değerlendirmelerimizi bütün emek cephesini kapsayacak şekilde yeni duruma uyarlı olarak geliştirmeli, hak temelli mücadelemizi de insan merkezli bırakmak yerine, insanın da içinde yer aldığı ekolojik perspektife genişletmeliyiz.

O halde hümanizm yetmez, ekolojik bir perspektife de ihtiyacımız var. ■

Kaynaklar

- [1] Ayrıca kaynak olarak bakınız: Halkların İklim Değişikliği Bildirgesi, Afrika Halkları Hakları Bildirgesi, Latin Amerika İnsan Hakları Sözleşmesi Ek Protokolü, Ekvador Anayasası, Fransa Yeşil Şartı, Yeryüzü Şartı, Stockholm Bildirgesi, Rio Deklarasyonu ve Aarhus Konvansiyonu.
- [2] Yeşil ekonomi üzerine derleme kitap için bakınız; <https://www.kitapyurdu.com/kitap/yesil-ekonomi/272877.html>
- [3] Kitap tanıtımı için bakınız: <https://yeniinsanyayinevi.com/kitaplarimiz/ekolojik-anayasal-kitabin-tanitimi-icin-ise-https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1344>
- [4] Daha detaylı bilgi için bakınız: <https://ana-yasagundemi.com/2011/05/24/ekolojik-anayasa-konferansi-sonuc-bildirgesi-yayinlandi/>
- [5] Dr. Serkan Köybaşı’nın değerlendirmesi için; <https://www.istanpol.org/post/ekolojik-krize-karsi-anayasa>, Barış Gençler Baykan’ın değerlendirmesi için; <https://betam.bahcesehir.edu.tr/wp-content/uploads/2012/05/ArastirmaNotu132.pdf> ve <https://yesilgazete.org/ekolojik-anayasa-tartismalarinda-neredeyiz/> Mehmet HURUŞ’un değerlendirmesi için https://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/3d94d5ed16a00a5_ek.pdf?dergi=HABER%20B%DCLTEN%DD Kıbrıs’ta yapılan tartışmalar için; <https://www.ykp.org.cy/insan-degil-doga-merkezli-ekolojist-anayasa-icin-hayir/>
- [6] Anayasa m.169/2, 2. cümle.
- [7] Bu örnekler için; <https://www.tarihiolaylar.com/galeriler/tarihte-meydana-gelmis-en-buyuk-sel-felaketleri-267>
- [8] https://tr.wikipedia.org/wiki/S%C4%B1n%C4%B1ra%C5%9Fan_sular
- [9] Anayasa m. 56/1-2
- [10] Detaylı bilgi için bakınız: <https://web.ogm.gov.tr/Sayfalar/OrmanYanginlari.aspx>

SOSYALİZM TARİHİNİN EN ÇOK TARTIŞILAN DÖNEMİ: SSCB'de Siyasi Tasfiyeler (1937-1939) Yeni Bilgiler, Farklı Bir Bakış

👉 **Baştarafı 16 sayfada**

SSCB Tarihini yorumlamanın metodolojik zorlukları

Bu yazı, orijinal kaynaklara inen bir arşiv araştırması değil, yapılmış araştırmaları temel alan bir siyasal yorum yazısıdır. Ancak bu dahi yeterince sorunlu ve çetin bir konudur.

Birinci sorun, bu alandaki “kaynak”ların büyük çoğunluğunun bu güne kadar o dönemi yaşamış kişilerin anılarından oluşmasıdır. Çağımıza damgasını vuran sosyalizm-kapitalizm çelişkisi karşısında, ve onu özel biçimlerinden biri olan SSCB-kapitalist dünya çatışmasında tarafsız kalabilmiş hiç kimse yoktur. Dolayısıyla, gerek 20.yüzyılda, gerekse çatışmanın ideolojik planda sürdüğü günümüzde, bu konudaki “anı”ları yazanların her biri için, bu çatışmada “kendini” tarafının şu ya da bu ölçüde savunucusu olmaktan başka çare kalmamaktadır. Bu vaziyet, direkt anti-komünist literatür için geçerli olduğu gibi, SSCB ve Stalin’e karşı negatif yaklaşan Troçkist ya da Kruşçev’ci belgeler için de geçerlidir. Bu durum bazen olguların çarpıtılmasını, bazen de bilerek hasıraltı edilmesini gündeme getirmekte, bu da anı türünde her kaynağı tek başına güvenilir olmaktan çıkarmaktadır [1]. Burada izlenebilecek yegâne yöntem, zıt “tavırları” savunanların anılarını beraber ve yan yana getirerek değerlendirmektir. Bir diğer yaklaşım da, bu anılarda “siyasi olarak yalan söylemesine gerek olmayan” noktaları (örneğin ABD büyükelçisi Joseph Davies’in 1930 yıllarındaki SSCB anılarında Stalin’i destekleyen argümanları gibi) güvenilir kabul etmektir.

İkinci sorun bu kaynakları değerlendiren izlenen yöntem ve yaklaşımdır. ABD’li akademisyen John Archibald Getty bu konuda şunu söylemektedir.

“Hiçbir başka dönem ya da konu için, tarihçiler tarihi anekdotlarla yazmaya ve kabullemeye bu kadar istekli olmamışlardır. Büyük analitik genelleştirmeler, ikinci el kulaktan duyuma koridor dedikodusu parçalarından türetildi. Hapishane hikayeleri (“arkadaşım bir kampta Buharin’in karısına rastladı ve o dedi ki...”) merkezi siyasi sonuç üretimleri için birincil kaynaklar haline geldiler. Gerçekten de Büyük Temizlik konusundaki önde gelen uzman (Soğuk Savaş ideologu Robert Conquest’i kastediyor – SD) “temel olarak en iyi kaynak söylenmiştir” demiştir.” [2]

Belgelere dayalı tarih araştırmalarında şart olan karşılıklı kontrol (cross check), bütünsellik (ilgili tüm belgeleri bir araya getirerek analiz yapma) bunların büyük kısmında kulak ardı edilmiştir. Birinin SSCB veya onun

yönetimi hakkındaki anılardaki tanıklığı, direkt bir kanıt ve “belge” olarak sunulmakta, bu tür “belgeler”in ard arda bombardmanı ile okur algısının dizaynı tamamlanmaktadır. Batılılar tarafından yazılan birçok kitap, daha baştan Stalin’i “hırslı, kana susamış, şeytani güç” olarak gösterdiği için dikkate değer sayılmayabilir. Ancak “sol” görünümü, bilimsel olma iddiasında kimi eserler dahi, başlangıç-

ta “meselenin Stalin’in kişiliği değil, objektif koşullar ve gerçekler” olduğunu vurguladıktan birkaç yüz sayfa sonra, aynı “şeytani güç” edebiyatına ve bayağılığına saplanmaktadır. [3]

SSCB’nin çöküşüyle birlikte bu konuda ilginç bir gelişme oldu. Önceleri Gorbaçov ve Yeltsin’in Sovyet dönemini karalamak için açılmasını ve araştırılmasını emrettiği arşivler, SSCB’nin dağılmasıyla birlikte dünyadaki tüm araştırmacılara açıldı. Hala belli bölümleri kapalı tutulmasına rağmen, Batı dünyası başta olmak üzere tüm ülkelerden araştırmacılar, taraflı yazılmış anıların ötesinde Sovyet arşivlerinde o dönemlerdeki gelişmeleri bizzat gerçek ve orijinal belgelerle inceleme ve araştırma şansına kavuştu. Bu durum, umulanın aksine, sürpriz denebilecek bir sonuç yarattı: Soğuk savaş çığırkanlığının ve anti-sovyet literatürün şahlanması ve ayyuka çıkması beklenirken, Batı akademik dünyası şaşırtıcı bir sessizliğe büründü. Brzezinski gibi namılı anti-komünistler dahil, bir dizi Batılı akademik çevre bu arşivleri incelemek ve malzeme çıkartmak için kolları sıvadıktan sonra, kısa bir dönem içinde adeta “sesleri kesildi”. Yapılan araştırmalardan, kamuoyuna yansıtılabilecek hiçbir “sanasyonel” sonuç çıkmadı, çünkü çıkartılmadı.

Yayınlanan çalışmalar, Batılı propaganda merkezlerine hiçbir fayda sağlayamadan, salt akademik dünya ile sınırlı kaldı. Soğuk Savaş döneminde Robert Conquest’in dillere pelesenk ettiği “Stalin öldürttüğü milyonlar” söylemi, yerini “SSCB tarihinde politik nedenlerle idam edilen 700 küsur bin kişi” olgusuna bıraktı. Bütün bunların üstüne üstlük dünya kamuoyu, (Batı basınının da saklayamayacağı şekilde)

ele alacaktır. Grover Furr’un çalışmalarında eksik bıraktığı alan budur. Burada şunu kastediyoruz: Yıllar boyu, o dönem hapse atılan ya da kurşuna dizilen herkesin “Stalin’in hırsına kurban giden temiz ve idealist devrimciler” olduğu söylenebildi. Öyle ki, politik günahları ne olursa olsun, ömürlerinin sonuna kadar komünizme inançlarını dile getirmiş Troçki, Buharin, Zinovyev gibi liderler, burjuva medyasının parlattığı kahramanlar haline geldi. Bunun doğru olmadığı, karşı-devrim hizmet eden ciddi komploların varlığı birinci bölümde anlatılacaktır. Ancak bu, o dönem tasfiye edilen herkesin gerçekten “halk düşmanı” olduğu anlamına da gelmemektedir. Çok sayıda dürüst ve inanmış komünistin de bu süreçte kurban edildiği, sadece bugün değil, bizzat o dönem Stalin tarafından dahi kabul edilmiştir. Bir tek “haksız yere mahkum edilmiş masum” için dahi film yapmanın adet olduğu günümüzde, o süreçte haksız yere infaz edilen komünistler için de düşünmek, ve geleneksel açıklama olan “ağır emperyalist kuşatma koşulları”nın ötesinde, hangi iç olumsuzluk ya da çarpıklıkların sonucunda bu dramın gerçekleştiğini anlamak durumundayız. 21. Yüzyılın komünistleri olarak, o yoldaşlara en azından bu kadarını borçluyuz. Bu tarz bir analiz, aynı zamanda bu süreçte yaşanan çarpıklıkların, SSCB’nin çökmesine yaptığı direkt ve endirekt etkileri de ortaya koyacaktır.

Üçüncü eksen ise, önümüzdeki mücadele ve insanlığı bekleyen sosyalist inşa deneyleri için ders çıkarmaktır. Sosyalizmi savunmada aynı kararlılığı sürdürmek, ama aynı hataları tekrar etmemek için siyaset anlayışımızda, Marksist siyaset teorisinde nelerin netleştirilmesi ve güçlendirilmesi gerektiği sorusu, bu bölümün temel ilgi konusu olacaktır.

Burada son olarak vurgulamak istediğimiz nokta şudur: Bu dönemde yaşanan sorunlar hakkında “hazır açıklamaları” olan yaklaşımlar, Marksistler arasında 1920’den beri mevcuttur; ancak bu açıklamalar hiçbir şeyi “açıklamamaktadır”. Troçkistlerin “dünya devrimi olmadığı için bürokratik diktatörlük şeklinde yozlaştı” tezi, ya da konseycilerin “Sovyetler partiyeye bağımlı hale geldikleri için böyle oldu” tezleri, kaybedilmiş bir iktidar savaşının hırsıyla 90 yıldır sürdürülmüş beyhude ve hazin tezlerdir. Sadece Lenin’in değil, bir dönem Stalin’in dahi kararlılıkla savunduğu ve beklediği Dünya Devrimi’nin gerçekleşmesi bir tercih değil, somut bir fiili durumdur; ve yakın dönemde de dünyada gerçekleşeceği benzememektedir. Öte yandan devrim aşamasında süreci yöneten siyasi öznenin, yani Partinin tüm temsili emekçi organlarında çoğunluğu kazanması ve buradaki politikaya damgasını vurması ise gene son derece doğal

“Rusya ve eski SSCB cumhuriyetlerinde gitgide artan Stalin sevgisi”, ya da “Rus halkının %70’i Stalin’i değerli bir lider olarak görüyor” haberleriyle yüz yüze geldi. Sosyalist sistemin çöküşüne kadar (komünistler de dahil) dünya kamuoyunu etkileyen “Stalin dönemindeki felaketler ve canavarlıklar” edebiyatı, yerini çok sayıda soru işaretine bıraktı.

Yeni bir yaklaşımın ipuçları

Yazımızda, bir kısmına ulaşabildiğimiz bu “arşivlere ve belgelere dayalı” araştırmalardan da yararlanarak, Dünya Komünist Hareketinde hala merkezi bir öneme sahip “SSCB’de siyasi tasfiyeler” konusuna elimizden geldiğince ışık tutmaya çalışacağız.

Yaklaşımımızın 3 ana eksenini olacaktır:

Birinci eksen, “defansif” kısımdır. 50 yıllık anti-sovyetik propagandanın dayandığı temelsiz suçlamaların belli başlılarını tek tek ele almak ve olgulara dayanarak çürütmek, öncelikle bu konuda komünistlerin dik ve kararlı bir siyasal duruş sergilemeleri için temel teşkil etmektedir. Bu kısımda, ağırlıklı olarak ülkemizde de araştırmaları yayınlanmış olan Grover Furr’un çalışmalarından yararlanılacaktır.

İkinci eksen, işin “nasıl oldu?” kısmını

ve kaçınılmaz bir durumdur; ve gene yakın gelecekte oluşacak devrimci atılımlarda da farklı bir durum yaşanması söz konusu değildir. “Bunlar olmasaydı ...” diye başlayan sözde açıklamalar, hayatın gerçeğinin uzağında gelişmiş küskün ve nostaljik bir siyasal metafiziğin unsurları olarak bize herhangi bir faydaları dokunamaz. O açıdan tavsiyemiz, SSCB’de yaşanan süreci “zaten” açıkladığını düşünen arkadaşların, yazının geri kalanını okuyarak ya da bize bu doğrultuda eleştiri yazarak gerek kendi vakitlerini, gerekse bizim vaktimizi heba etmemeleridir.

Birinci Bölüm: Çarpık iddiaların listesi

SSCB’de Stalin dönemini bir “suç ve cinayet iktidarı” olarak yansıtmayı amaçlayan tüm belli başlı hücumlar, ister direkt burjuva düşünce dünyasından, ister muhalif sol çevreler olan Troçkistler, Kruşçevçiler, Rosa’cılardan gelsin, temel olarak aşağıdaki listedeki iddialar kümesini temel almaktadır:

1. Stalin, iktidarı esnasında aldığı kararlarla milyonlarca insan (takriben 20 milyon) öldürttü.

2. Stalin parti içindeki otoritesini ve siyasi görüşlerini, uyguladığı baskı ve terör politikası sayesinde kurdu ve pekiştirdi.

3. 1934’de işlenen Kirov cinayeti, ona muhaliflere saldırmak için fırsat verdi. Muhtemelen o cinayeti de kendisi işletirdi.

4. “Tek adam” olabilmek için en yakın arkadaşlarından ilk fırsatta kurtulmayı planladı ve yaptı.

5. Mahkemelerdeki bütün ifadeler işkence ile alındığı için hiçbir gerçeklik taşımamaktadır.

Önce bu iddiaları tek tek ele alalım ve analiz edelim.

Birinci iddia:

Stalin 20 milyon kişi öldürdü ya da “Stalin dönemi vahşeti” söylemini katmanlarına ayırmak

Bu iddia en sahtekârca olan ve alt edilmesi en kolay iddia olmakla birlikte, konuya bütünsel bir bakış getirmek, ve ilgi alanımızı daraltmak için işe buradan başlamayı uygun gördük. “20 milyon” rakamını bugün telaffuz edenler açısından, bu ifade herhangi bir olguya ya da somut hesaplama tekabül etmeyip tamamıyla sübjektif ve “karşımdaki ne kadarını yerse” ilkesine dayanan bir saldırı yöntemidir. Sübjektiftir, çünkü bazı uyanık şahıslar (Türkiye’de güvenlik güçlerinin öldürdüğü 20.000 kişiyi PKK’nın hanesine yazıp “30.000 kişinin katili Apo” demeleri gibi) bu rakama 2.Dünya Savaşında ölen 26 milyon Sovyet yurttaşını da ekleyip toptan “50 milyon kişinin katili Stalin” diyebilmektedir. Ancak bu rakamın da bir tarihi vardır: İlk defa Perestrojka döneminde, “marksist” olduğunu iddia eden Sovyet muhalifi Roy Medvedev (bugün kendisi Putin’in “yandaş” kalemlerindedir), Sovyet gazetesi “Argumenti i Fakti” de (elbette Gorbaçov’un teşvikiyle) Şubat 1989’da bu iddiayı yayınladı. Akabinde Amerikan New York Times bu iddiayı bir haber olarak dünyaya yaydı [4].

O güne kadar baskı altında olup sesi fazla duyulmayan Roy Medvedev’in öne çıkma ve Sovyet toplumunda meşruiyet kazanma çabası ile, Gorbaçov’un Stalin dönemini “lanetli devir” ilan etme çabalarının ortak ürünü olan bu çalışma, aşağıdaki ektende izleneceği gibi, her türlü arşivsel dayanaktan mahrum (zira arşivler o sıra kapalıydı), yuvarlatılmış ve (bugün ortaya çıktığı gibi) şişirilmiş rakamlardan, birbiriyle kesişen mükerrer kategorilerden, “Çarlık kökenli soylu ailelere yapılan baskılar” gibi komünistleri ilgilendirmeyen kalemlerden oluşan bir göz boyama senfonisidir. “20 milyon” rakamı, sağcı veya solcu, hiçbir ciddi akademik çevrede bugün kaale alınmayan, sadece ilkel anti-komünistlerin kafalarında geçmişin bir tortusu olarak varlığını sürdüren eskimiş ve paslanmış bir Soğuk Savaş silahıdır

Bu havada uçuşan yalanların toz bulutu içinde, konuya hakim olabilmek ve objektif, en azından üzerinde tartışılabilir bir çerçeve oluşturmak için temel bir önermeyle başlayalım:

1917 – 1950 arasında, ve İç Savaş (1917 – 1921) ve 2.Dünya Savaşı (1941 – 1945) haricinde, SSCB’de toplu ölüm sebebi olup analiz edilmesi gereken 3 olgu vardır:

- Büyük Sovyet Açlığı (1931 – 1933)
- Çalışma Kampları (Gulag)
- Siyasal yargılamalar ve infazlar

Bunları teker teker ve kısaca inceleyelim.

Büyük Sovyet açlığı: Neydi, ne değildi?

1987 yılında anti-sovyetik propagandanın en büyük şampiyonu Robert Conquest [5], “Keder Hasadı” (“**Harvest of Sorrow**”) adlı çalışmayı yayımlayarak SSCB’de 1931 yılında yaşanmaya başlanan büyük açlığı ele aldı ve bunu bir soğuk savaş malzemesi olarak piyasaya sürdü. Conquest bu kitabında 1931 – 1933 arasında SSCB’de tahıl meydana gelen kıtlık sonucu 14,5 milyon insanın açlıktan öldüğünü iddia etmiş ve bunun doğal bir afet değil, Stalin ve Parti yönetiminin politikalarının bilinçli sonucu olduğunu savunmuştur.

Conquest’e göre:

1. Aslında 1932 yılının tahıl rekoltesi halkı beslemek için yeterliydi.

2. Stalin yönetimi bu tahılın büyük kısmını sanayileşmeyi hızlandırmak için ihraç etti ve halkı bile bile açlığa mahkum etti.

3. Oluşan açlık esas olarak Ukrayna bölgesindeydi. Stalin bu açlığa göz yumarak bir yandan da Ukrayna halkını ve onun milliyetçiliğini “cezalandırmayı” amaçladı.

4. Oluşan açlığın yol açtığı kitlesel ölümler, başka bir açıdan da kolektivizasyona direnen köylülüğün direncini kırmaya yaradı.

SSCB’nin çöküş sürecine girip Sovyet arşivlerinin açılmaya başladığı o yıllarda, bu kitabın yayınlanmasından 4 yıl sonra 1991’de Batı Virginia Üniversitesi’nden Profesör Mark Tauger, bizzat Sovyet arşiv kayıtlarına dayanarak kısa, ama oldukça etkileyici bir eser yayınladı: “**1931 Sovyet Açlığında Doğal Sebepler ve İnsan Faktörü**” [6]. SSCB ve Doğu Avrupa tarımı uzmanı olarak Tauger, Conquest’in hiçbir sağlıklı analize dayanmayan iddialarını tek tek çürütürerek şunları ortaya koydu:

1. 1932 rekoltesi, halkı beslemek için kesinlikle (ve büyük ölçüde) yetersizdi

2. Bunun sebebi bitkilere musallat olan hastalıklı ve bu anlamda 1932, kesinlikle bir doğal afetti.

3. Bu hastalıkta başaklar gümrük bir şekilde ve çok sayıda boy atarken, başak başına düşen tane miktarı dramatik olarak düştü; bu yüzden de felaket geç fark edildi.

4. Bu trajedide insani hata, yönetimin felaketi geç fark etmesi, tedbir olarak sadece tahıl ithaline başvurmaya idi.

5. O dönemde başlamış olan kolektivizasyona kimi köylülerin gösterdiği direnç, sürecin yönetilmesini zorlaştırarak kaosu, ve dolayısıyla trajediyi daha da büyük boyutlara vardırdı.

6. İhraç edilen rekolte 1933 rekoltesiydi; ama o yılda zaten açlık yapacağını yapmış ve büyük ölçüde sona ermişti.

7. Olayın “Ukrayna milliyetçiliği”ne, dolayısıyla Ukrayna’ya yönelik olduğu iddiası saçmadır, zira 2,5 milyon Ukraynalının yanı sıra 2 milyon civarı diğer cumhuriyetlerden (başta Rusya) insan ölmüştür. Toplam ölü 4 - 4,5 milyon civarındadır.

Sonuç olarak, ağırlıklı olarak bir doğal afet olan 1931 Sovyet açlığını Stalin’in hanesine kaydetmek, 1918-1920 arası Batı dünyasında 60 milyon insanın ölümüne sebep olan İspanyol nezlesini “kapitalist sisteme” mal etmekten farksızdır ve komünistlere değil, Conquest gibi şarlatanlara yakışan ucuz bir kurnazlıktır. Maalesef Conquest’in yediği herzeler, “Holodomor” adı altında bugün Ukrayna’yı (şimdilik) yöneten Nazi yanlısı ve ABD destekli gerici kliğin resmi ideolojisi durumundadır. Buna karşılık Conquest’in eserleri, yukarıda gördüğümüz ve ileride de göreceğimiz gibi, dürüst akademisyenlerin eleştirileri sonunda, her geçen gün tarihin tozlu raflarında ucuz soğuk savaş filmlerinin yanında yerini almaktadır.

“Milyonların öldüğü esir kampları” olarak Gulag’lar: Diğer efsane

Stalin dönemine ilişkin başka bir “tüyler ürpertici” iddia, her türden mahkûmların yolandığı “Gulag” çalışma kamplarına ilişkindir. Buradan “on milyonlarca insanın geçtiği, Sovyet sanayileşmesinin esas olarak buralardaki köle emeğine dayandığı, burada (çoğu masum) milyonlarca insanın da öldüğü” iddialarındaki gerçek payı, gene arşivlerde yapılan ciddi çalışmalar sonucunda layıkıyla ortaya çıkarıldı. Gulag’ların “şefkat dolu ceza kurumları” olmadığı, koşulların ağır ve çetin olduğu, toplum düzenine karşı çıkan herkes için (gerek adi, gerekse siyasi suçlular için) sert ve caydırıcı olmayı amaçladığı açıktır. Ancak bunları bir “insan mezbahası” gibi göstermeye çalışan tezlerdeki gerçek payı nedir?

“Perestrojka” döneminde Gulag’a ilişkin Sovyet arşivlerindeki bütün kayıtları açtıran Gorbaçov, bu konuda “gerçeklerin araştırılmasını ve açığa çıkarılmasını” emretti. Amaç, gene Stalin dönemini kanlı bir “devr-i sabık” olarak yansıtmaya çabalarına Gulag üzerinden destek aramaktır. Bu kayıtlarda araştırma yapan en yetkili isim, Rus sosyolog Viktor Zemskov, araştırma sonuçlarını 1991’de yayınladı; Rus

komünisti Pavel Krasnov da bu sonuçları dünyadaki verilerle karşılaştırarak bir değerlendirme hazırladı [7]. Buna göre:

- “Baskı politikası”nın en yoğun olduğu 1937 ve 1938’de SSCB’de Gulag’daki toplam insan sayısı şu şekildeydi:

- 1937: 1.196.369 kişi, bunların %87’si adi (siyasi olmayan) suçlu

- 1938: 1.881.570 kişi, bunların %81’i adi (siyasi olmayan) suçlu

- Günümüz ABD’sinde hapisanelerdeki toplam mahkum sayısı: 2.300.000 kişidir! Bu rakam nüfuslara orantılı hale getirilirse (bugünkü ABD 300 milyon, 1937 SSCB 200 milyon) ABD’nin rakamı 1,53 milyon etmektedir. Bu da “korkunç” 1937 yılından daha fazla, 1938’den de biraz daha azdır. Sonuçta bugünün “demokratik” ABD’si en istikrarlı dönemde bile, “totaliter” SSCB’nin olağanüstü bir dönemden geçtiği 1937 ve 38’deki halinden (hapsedilen nüfus açısından) aşağı yukarı aynı profildedir!..

- Gulag’ın zirve yaptığı yıl ve rakam 1950 yılıdır ve toplam mahkûm sayısı 2,3 milyon kişidir. Bunların ezici çoğunluğunu oluşturan ve rakamı yükselten, savaş sonrası yıkımın ve otorite boşluğunun yarattığı yasadışı unsurlar (haydut çeteleri, yağmacılar, asker kaçakları, işbirlikçiler, spekülâtörler..vs) olmuştur.

- Sanayileşmenin “Gulag’taki köle emeği ile gerçekleştiği” adi bir yalandır, çünkü:

- SSCB’deki mahkum kitlesi, toplam emek gücünün %2’sini hiçbir zaman aşmadı

- Bu kitle sadece vasıfsız emek gerektiren işler (yol kazma..vs) için kullanıldı; ancak sanayileşmenin en büyük kısmı eğitilmiş-kalifiye emek gerektiren işlerden oluştu.

- Sovyet sanayileşmesi 1928’de başlayıp 1938’de tamamlandı. Sanayileşmenin en kritik yılı olan 1934’de dahi Gulaglardaki toplam rakam 500.000 civarındaydı. Başka bir deyişle Gulag nüfusu kayda değer şekilde arttığında sanayileşme zaten bitmek üzereydi.

- Siyasi hükümlüler: Zemskov’un verdiği rakamlara göre 1920 ile 1953 arası (İç Savaşın bitiminden Stalin’in ölümüne kadar geçen dönemde) siyasi sebeplerle hapse atılmış toplam insan sayısı 3,8 milyondur. Bunların mahkûmiyet süreleri ise:

- o %38,4’ü 5 – 10 sene
- o %35,5’i 3 – 5 sene
- o %25,2’si 3 yıldan az
- o %0,9’u 10 yıldan fazla

Bu sürelerin ağırlıklı ortalaması 4 yılın altındadır. Ancak bugün ABD’deki tüm mahkûmların mahkûmiyet sürelerinin ortalaması 63 ay, yani 5 yıldan fazladır!

Görüldüğü gibi, Gorbaçov ve Yeltsin’in “Gulag Harekatı” da, arşivler açılıp gerçekler ortaya çıktığında sönen balonlardan bir diğeri olmaktan kurtulamamıştır. Zemskov’un raporunun yayınlanmasına rağmen Yeltsin, 901.127 kişinin mahkûmiyetlerini yeniden inceletmiş (kalan milyonlar muhtemelen “inceletilmeyecek kadar aşikâr” olduğu için), bunlardan 637.614’üne itibarını iade etmiştir. Bunu yaparken de Sovyet sistemine karşı

açık suç işlemiş olanları da büyük bir gözü dönmüşlikle aklamış, aşağıda ele alacağımız 1937-39 Olağanüstü Durum Mahkemeleri olan "Troika"ların aldığı tüm kararları "yasa dışı ve geçersiz" ilan etmiştir. Sonunda, 2.Dünya Savaşı'nda Nazilerle işbirliği yapmış olan meşhur vatan haini General Vlasov'u bile aklamaya kalkmış, ancak savaş gazilerinin protestosu sonucu vazgeçmek zorunda kalmıştır.

Sonuç olarak, Soğuk savaşın bilinmezlik ortamında Solzenitsin gibilerinin de katkısıyla çok popüler olan ve Batı açısından epey işlevsel olan Gulag hikayeleri de, bugün demode bir turistik eşyadan öteye anlam taşımamaktadır. Ne Yeltsin ihanetinin uykusundan uyanmış Rusya için, ne de devasa bir hızla büyüyen "kendini" Gulag'ıyla baş etmekte zorlanan ABD için...

1937-38 Davaları: Siyasi sebeple kurşuna dizilenler

Asıl konumuz budur. Yukardaki açıklamalar, sadece sapla samanı, elmayla armutu ayırmak, konumuzla ilgisi olmayan olguların ilgi alanımızı bulandırmasını engellemek ve asıl konumuzun çerçevesini net çizmek içindi. Konuya girelim:

Gorbaçov döneminde yayınlanan bir araştırmaya göre SSCB'de 1930-1953 yılları arası siyasi sebeplerle ("karşı-devrimcilik ve devlete karşı suçlar"dan) idam cezası alıp infaz edilen kişi sayısı 786.000 kişidir. Eldeki NKVD belgelerine göre de 1937-38 yıllarında siyasi sebeplerle kurşuna dizilen insan sayısı 681.692'dir. Bu rakam 1936 yılında ise sadece 1.118'dir [8]. ÇKP kaynakları da bu rakamı doğrulamaktadır [9].

Daha ayrıntılı ve senelere göre dağılım aşağıda verilmektedir:

Sene	Toplam Hüküm Giyen	İdam Edilen
1928	33.757	869
1929	56.220	2.109
1930	208.069	20.021
1931	180.696	10.651
1932	141.919	2.728
1933	239.664	2.154
1934	78.999	2.056
1935	267.076	1.229
1936	274.670	1.118
1937	790.665	353.074
1938	554.258	328.618
1939	63.889	2.552

Kaynak: Rusya Federasyonu Devlet Arşivi (GARF)'dan aktaran Getty ve Naumov [10]

Bu rakam, az bir rakam değildir. O dönemki SSCB nüfusu ile oran kurulursa, 1937-38 yıllarında aşağı yukarı her 300 kişiden biri siyasi sebepten kurşuna dizilmiş demektir. Bu furyada hainlerin ve suçluların yanı sıra masumların da bulunduğunu gösteren 2 net olgu vardır: Birincisi, 1939 sonrasında bu tasfiyelerde aşırı davrandığı için yargılanıp hüküm giyen (bir kısmı Parti, bir kısmı NKVD yöneticisi olan) kadroların yargılanma sürecinde, kanıtlarıyla sunulan "elini masum komünistlerin kanına bulama" suçlamasıdır. İkincisi ise, öldürülmeyip ağır hapse ve sürgüne mahkûm edilenlerin arasında, serbest bırakıldığında SSCB kahramanı olacak kadar sosyalizme ve SSCB'ye bağlı insanların varlığıdır. Onlar kadar şanslı olamamış, yani kendini ispat için bir

fırsat verilemeden infaz edilmiş kadroların da varlığı pek muhtemeldir.

Yukarda dile getirdiğimiz iddiaları adım adım izleyip ele aldığımızda, haklı bir temizlik sürecinin nasıl bir dizi birikmiş sorunla üst üste gelerek kontrolden çıkmış bir süreçte dönüştüğüünü göstermeye çalışacağız. ■

Dipnotlar:

[1]. Somut bir örnek, Kruşçev'in meşhur 20. kongredeki konuşmasında aktardığı Stalin'in 10 Ocak 1939 tarihli telgrafıdır. Bu dokümanın Kruşçev'in aktardığı bölümünde Stalin, İçişleri Bakanlığı'nın "sorgularda fiziksel şiddet kullanmasına izin verildiğini" söylemektedir. Kruşçev bunu "işkeneye davet ve onay" olarak yorumlamıştır ve yansıtmıştır. Ancak J.A.Getty'den aktaran Grover Furr'ün gösterdiği gibi, metnin Kruşçev tarafından yansıtılmayan ara bölümünde Stalin "bunun sadece istisnai durumlarda, Sovyet yönetimiyle hapiste de mücadele etmeye devam eden düşmanlar için geçerli olduğunu, bunu kural haline getirip sıradan dürüst insanlara karşı kullanılmaması gerektiği, bunu yapanların hain olduğunu" açıkça belirtmiştir. Aktarılmayan bu bölüm, metnin (ve olayın) tüm anlamını değiştirmektedir. ("Kruşçev'in Yalanları", Grover Furr, Yordam Yayınları, S.386)

[2]. "Origin of the Great Purges", J.Arch Getty, Cambridge University Press, 2008, s.5

[3]. Bu konuda somut örnek, Moşe Levin'in "Sovyet Yüzyılı" adlı kitabıdır. Bilimsel yaklaşım iddialarıyla başlayan kitabın 125. Sayfasında, Stalin'in romancı M.Şolohov'a gönderdiği bir mektup aktarılmaktadır. Stalin, kollektifleştirme esnasında mağdur olan Kuban köylüleri için Şolohov'un bizzat istediği yardımı sağlamış, mağduriyeti gidermiş, yazdığı mektubun sonunda ise "Gene de, Şolohov yoldaş, bu köylülerin ellerindeki buğdayları saklayarak Sovyet iktidarına karşı gelmiş olduklarını unutmayalım" şeklinde bir not eklemiştir. Moşe Levin'in yorumu ise şudur: "Bu notla aslında

Şolohov'u tehdit ediyordu. Şolohov çok popüler olduğu için onu kısıyor ve onu bir an önce öldürmek istiyordu. Ama popülerliği buna engel olduğu için bunu yapamıyordu". Burada gözlenebilen tek şey, "şeytani Stalin" değil, kafayı ona takmış obsesif bir ruhun, Moşe Levin'in yorumlarıdır.

[4]. Bakınız: <https://www.nytimes.com/1989/02/04/world/major-soviet-paper-says-20-million-died-as-victims-of-stalin.html>

[5]. Robert Conquest hakkında birkaç söz: İngiltere Genç Komünistler Birliği üyesiydi ve 20 yaşında bir komünist olarak 1937'de SSCB'yi ziyaret etti. İşin ilginç tarafı, bu ziyareten sonra da fikirlerinde bir değişiklik olmadı. Ancak 2.Dünya Savaşı'nda bir süre İngiliz Dışişleri Bakanlığı'nda, sonra da İstihbarat'ta çalışan Conquest, bu süreçte önce komünizme karşı eleştirel bir tavır, daha sonra açıkça gözü dönmüş bir düşmanlık göstermeye başladı. Ülkemizde Hadi Uluengin ve Halil Berktaş gibi zavallıların "dönüşümüne" tanık olmuş bizler için bu tanıdık bir vakadır. Batılılar bu sendroma "En sağlam bir anti-komünist, ancak eski bir komünistten olabilir" derler. Bizim içinse bu sadece "bir dönemin ihaneti gurura, utancı küstahlığa dönüştürülebilir için sergilediği zoraki nefret"tir.

[6]. "Natural Causes and Human Factor in 1931 Soviet Famine", Mark B.Tauger, The Carl Beck Papers, 2001, Pittsburgh

[7]. "What were the Chances to be Sent to Gulag?", Pavel Krasnov, <http://www.northstarcompass.org/nsc0901/gulag.htm>

[8]. "The Road to Terror", J.A. Getty ve Oleg Naumov, Yale University Press, 2010, s.243

[9]. "Sovyet Mirası ve Sovyet Sonrası Toplumsal Mücadeleler", Li Shen Ming, Canut Yayınları, c: II, s.34

[10]. "The Road to Terror", J.A. Getty ve Oleg Naumov, Yale University Press, s.67

(Devam edecek)

Büyük Yarış

□ Mehmet TOSUN

Yüzü, düşünen bilgili bir insan görünümü çabasıyla anlı kırışık, darmadağın saçları ve pejmürde giysileriyle getirilmişti Akıl Hastanesine. Etrafına ilgisizdi. Gözleri bir noktaya dikili yer yüzünde bir başınaymış gibi, yeni bir yaşamın yaratıcısı edasıyla bir şeyler arıyordu baktığı yerde sanki. Dikkatini dağıtan veya öyle olduğunu zannettiği bir davranış karşısında saldırgan bir tutum alabiliyordu. Aradan yıllar geçti. Nutuklar attı, sevmediği şeyleri kırdı döktü, anlayışına uymayana saldırdı bazen bu sürede. Bu nedenle hastalar ona daha çok itaat etti, daha çok sevdi. Ama gizli tecrit odalarda daha ağır ilaçlarla ve yöntemlerle tedaviler denendi üzerinde.

Bir gün hastaların rutin ziyaretinde, elinde yazılı bir tomar kağıdı doktora uzatarak "ben iyileştim artık bir roman bile yazdım..." dedi. Hastasının sakın yüzüne baktı doktor. Akşamları parlak bir lambanın ışığında sessizce bir şeyler karaladığını görmüştü. Gülümseyen yüzü pencerenin siyah camına yansiyordu. Sessiz ve sakindi. "belki iyileşmiştir" diye düşündü doktor. İnanmış bakışlarıyla hastasının gülümseyen yüzüne baktı, "bir görevliyle odama gönder yazdıklarını" dedi. Hasta ziyaretlerini bitiren doktor masasında özenle dizilmiş üç yüz sayfayı aşkın kağıtlara bakarak tedavide kullandığı yöntemlerin olumlu sonuçlar verdiğini düşünerek gururlandı. Merakla eğildi sayfalara. Başlığı Büyük Yarış'tı romanın. Sayfayı çevirdi. Dıgıdık dıgıdık. Diğer sayfayı çevirdi, dıgıdık dıgıdık ve üç yüz sayfa dıgıdık dıgıdık.. En son sayfada dıgıdık dıgıdık sonra tttttttttss ve son... Doktorun şaşkın yüzü kızardı önce, sonra alaycı bir sırıtışla hastasının bir şeyler arayan delici bakışlarını düşündü. Masadan kalktı bir takvim yaprağına uzandı parmakları. Özenle biriktirmişti onları. Birinde 12 yazıyordu. Eylülün, sıcaklığı dönüştüğü günleri anımsadı. Diğer yaprakları çevirdi şubatın dondurucu sisli soğuşunu gördü. Her takvim yaprağında bir öykü. Duvarlar yıkılıyor kiminde, kiminde kanlı bir çılgılık yükseliyor... Son aldığı takvim yaprağında 2002 yazıyor. Bir umutla mı koymuştu bu yaprağı yoksa bir dönemi işaretleyen simge miydi, hatırlayamadı. Diğer sayfalara bakmaktan vaz geçti. Gri sayfaların birbirinden farkı yoktu. Yaşayarak görmüştü. Henüz tttttttttss noktasına gelmeyen bir dıgıdık dıgıdık yinelenmesi...

Fıkra bu ya bir delinin ne yapacağı bilinmez. Geçen bunca yıldan sonra kuşanılan kılıç, ve onca vuruşmadan sonra kuş sürüleri gibi dağılanların bir çoğu sahillerin kızgın kumları üzerinden 'iddialı' yazınsal üretimleriyle sesleniyor. Son yıllarda moda oldu bir kitap çıkarmak. Rüzgarda dağılan kum taneleri gibi düştükleri yerden geçmişin destansı yaşanmışlıkları, kişisel anı yaklaşımıyla bir kabuğun içine sığdırılmak isteniyor. Geçmişin deneyimi geleceğe aktarılmalı elbet. En kuytu köşelerde sıkışıp kalmış iyi-kötü ne varsa serilmeli ortaya... Bu modanın başka yelere bulaştığı da görülüyor. Öyle ki kimi küresel güç olduğu büyüyle ülkeler ötesinden esir almayı deniyor beyinleri kitabının sayfaları arasına.

Her geçen gün artık akşam karanlığı da mavileşiyor. Yeni mevzular konuşuluyor artık. Cayır cayır yanan bir ışık var. Renkli şeritler saçılıyor sokaklara, büyüyor ve oradan yazılıyor tarih.

Bir sosyalist deha aydınlı işçi sınıfının birbirine taban tabana zıt olduğunu tespit etmişti. Aydın verilili üretim ilişkilerinde egemenler gibi yaşadığını ve mevcut siyasal yapıdan tümüyle kopmadığını ifade etmişti. Aydınım kişisel olarak beyinsel üretimi kolektif davranışla çelişmesi aydın bireyciliği denilen olguyu beslemiş, bu durum bu tür aydınım kapitalizm karşısında bağımsız tutum almasını engellemiştir. Buradan demokrasi ve sosyalizm mücadelesine gelen sağduyulu aydın, zaafalarını da taşıyarak, zor koşullarda bu mücadeleye zarar vermiştir... İşçi sınıfı, emekse yalnız başına bir hiçtir. Ancak örgütlendiği, kolektif bir tutum takındığında bir güç haline dönüşür. Sınıfın ekonomik-demokratik ve sosyalizm mücadele pratiği kendi aydınını da ortaya çıkarır ve çıkarmak zorundadır. Artık bu aydın tipi sınıf mücadelesinin içinde hiçbir kaprise ve bireyciliğe kapılmadan emeğin idealleri dışında bir hedefi yoktur ve mücadelenin bütün süreçlerinde büyük küçük demeden görevler üstlenir.

Ülkemizde işçi sınıfının geçmiş mücadele pratiği, istisnalar dışında kendi aydınını yaratamadığı görülüyor. Mücadeleden kopup kimi yerlerde 'iddialı' sözler edip pratik mücadeleden kaçan ve hatta mücadele içinde yer alan yapılara mesafeli davranmayı öneren kişilerin yaklaşımları ve yaşam biçimleri burjuva aydın bireyciliği nitelemesine çok uygun. Devrimci mücadeleye hangi süreçlerde ve nasıl katıldığı bilinen bu kesimin sökülüp atılması proleter aydınımın önemli görevlerinden biri... Proleter aydınımın işçi sınıfının çıkarlarının dışında bir hedeflemesi, gündemi yoktur!■

Doğudan Batıya Akan ve Ülkeyi Sarsan Bir Halk

□ Armağan BARIŞGÜL

Kemalist Cumhuriyetin temel taşları döşendi, sonra Kürt halkına Cehennemin yolu gösterilmeye başlandı. Faşist bir öze sahip olan tekçi 1924 Anayasasının yaşama geçirilmesiyle Kürtler ve diğer ulusal azınlıklar için tehlike çanları çalmaya başladı. Kemalist rejim içindekini kusarak ülkeyi bir halklar zindanına çevirdi. Bu süreçle katliamlar, kıyımlar, sürgünler ve asimilasyon politikaları başladı. Bu politikaların sonucunda halklar ayrıştırılarak düşmanlaştırıldı, yerinden yurtlarından edilerek yaban diyarlarda göçmenliğe mahkum edildi. Egemenler için birliği bozulan halkları ezme ve yönetme her zaman kolay olmaktadır. Kürtler, aklıktan ve baskıdan dolayı yüz yıldan beri öz yurtlarından batıya akan bir halktır. Kürt halkı yerinden yurtlarından ayrılarak batıya akarken hiçbir zaman doğuya, güneşe ve özüne sırt çevirmedi. Yüzleri hep güneşe dönük olmuştur. Güneşi kucaklamanın, aydınlığa kavuşmanın ateşiyle yanıp durdular. Onun içindir ki onlara 'güneşin' ve 'ateşin' çocukları denmekte. Bugün Kürt halkının Mezopotamya'da, Orta Doğu'da, ülkede ve dünyada oynadığı rol, bu nitelimeyi fazlasıyla hak etmektedir.

Bölgeden ayrılan Kürtler başta İstanbul, İzmir, Adana, Mersin illeri olmak üzere çoğunlukla büyük şehirlere, organize sanayi bölgelerine yerleşmiş bulunmaktadır. Gittikleri yerlerde kültürlerini, gelenek ve göreneklerini canlı tutarak yaşatmaya çalıştılar. Bu konuda her ne kadar hassas davrandıysa da asimilasyonun ve göçmenliğin izlerini taşımaktalar. Süreçte yeni doğanların bir kısmı anadilini öğrenememekte veya tam öğrenememektedir. Her zaman ve her yerde Kürt halkının önüne şovenizm çıkabilmektedir. Giderek güçlenen şovenizm, Kürt halkını son derece huzursuz yapmaktadır. Bu durumda doğup büyüdükleri memleketin hasreti ağır basar. Kimisi geri dönmek için çare ararken kimileri de ileri bir zamanda geri dönmeyi hesaplamaktadır. Bu noktada belirleyici olan iş aş sorunudur, bölgede devam etmekte olan kirli savaşın bir an önce sona erdirilmesi ve kalıcı onurlu bir

barışın kurulmasıdır. Bu bir hayal değildir. Gerçekleşmesi mümkün olan ve mutlaka olması gereken bir olgudur. İş, demokrasi ve barış, Kürt halkının özgürlüğü, Türkiye ve Kürdistan halklarının eşitliği ve kardeşliği için bir zorunluluktur.

Ailece Akdeniz, Ege ve Marmara bölgelerine göç eden Kürtler çalışmaya başlamakla birlikte ilk etapta bir konut sahibi olmanın hesabını yaparak yerleşmeye çalışmaktadır. Bunu da çalışan fertlerin güç birliğiyle yapar. Çoğunluk fabrika ve inşaatlarda çalışmaktayken çok az bir kesimi esnafıdır. Kürtler, her yerde belli mahallelerde yoğunlaşmış bulunmakta. Yerelerde ve işyerlerinde politikaya aktif katılmakla emek, barış ve demokrasi mücadelesine katkı sunmaktadır. Bugün hiçbir güç Kürt halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesi kadar heyecan yaratamamakta, toplumsal ilerlemede motor gücü rolünü oynayamamaktadır. Kürt halkı, ana yurdunda, gurbet ellerde, göçmen diyarlarda ve nerede olursa olsun ulusal demokratik ve özgürlük taleplerini dile getirmekte, ulusal birliğini ve özgürlük mücadelesini vermekte ve günden güne geliştirmektedir.

Bugün Kürt işçileri ve emekçileri sömürüye karşı mücadelede işçi sınıfının en dinamik, en girişken, en özverili ve en kararlı kesimlerinden başlıca biridir. Bunun için Türkiye demokrasi, barış ve sosyalizm güçleri Kürt halkımızın özgürlük ve demokrasi hareketiyle buluşmak, birleşik devrimci mücadeleyi örmek zorundadır. Türkiye devrimi ve halklarının kurtuluşunun bundan başka bir seçeneği yoktur. Kürt halkını dışlayan, onun mücadelesini küçümseyen, oynadığı rolü görmezlikten gelen anlayış ve tavırlar duvara çarpar ve çarpmaktadır. Birilerine şirin görünmek için ikircimli davranmak, Kemalizmden bağıni tam koparmamak ve ikide bir 'Cumhuriyetin kazanımları' diye bir cümleyi diline pelesenk ederek kapitalizmin yönetim biçimine bilerek veya bilmeyerek sahip çıkmaktır. Devletin özünü oluşturan "Tek millet, tek dil, tek din" tekerlemeli Türk-İslam sentezine sahip çıkmak demektir. Her kim olursa olsun böyle bir anlayışın azını veya tamamını savunan veya bu konuda net olmayan, kafası ka-

rışık olan kişi, kurum ve güçler ülkeyi bağımsızlığa, halkları özgürlüğe ve işçi sınıfını sosyalizme taşıyamaz. İşçi sınıfı ile burjuvazinin arasında orta oyuncu olmak, Kemalizmi reddetmeden sosyalizme sarılmak, 'Cumhuriyet' sevdasından vazgeçmeden demokrasi havarisi kesilmek, bir yanda "Yaşasın Halkların Kardeşliği!" diye haykırarak coşarken diğer yanda ülkeyi sarsan Kürt halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesinden uzak durmak gerçekçi ve devrimci bir davranış değildir. Bu tür anlayış ve davranışlar burjuvazinin ekmeğine yağ sürerek kapitalizmin devam etmesine yaramaktadır.

Bugün Kürt halkı, ülkenin demokratikleşmesi, onurlu ve kalıcı bir barışın gerçekleşmesi, halkların eşitliği ve özgürlüğünün sağlanması yolunda büyük bir heyecan yaratmış bulunmakta. Bütün ilerici, devrimci güçlere, gençlere ve kadınlara esin kaynağı olmaktadır. Kürtlerle birlikte bu heyecanı işçi sınıfının içine taşıyarak hareketlilik yaratmak ve devrimci yeni bir atılımın gerçekleşmesi için çalışmak en başta komünistlerin ve işçi sınıfının öncü kadrolarının görevidir. Bu coğrafyada ne yapılacaksa işin içinde ille de Kürtler olacaktır. Kürtlerle birlikte, birleşik bir güçle!

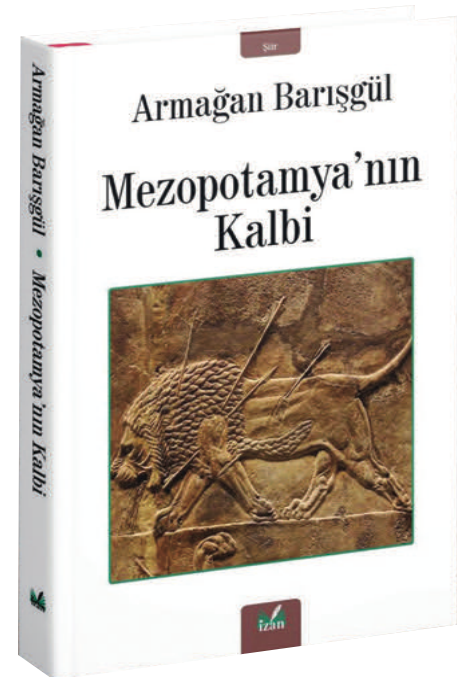
Ülkede dev bir işçi sınıfı var! 82 milyon aşan nüfusun ezici çoğunluğu işçi ve emekçidir. Yine büyük bir çoğunluk yoksul, aç ve perişan. Göçmen koşullarda yaşayan Kürtler ayrımcılığa ve saldırıya uğramakta, can kayıpları vermekte, ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmektedir. Sadece bu kadar mı? Hayır! Kürt halkı, Kürdistan'da da baskıya, saldırıya ve asimilasyona uğramaktadır. Bu bir devlet politikasıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bugüne kadar planlı programlı olarak sürmektedir.

Ülkede dev bir ilerici devrimci potansiyel var. Bu dev potansiyel ne yazık ki örgütlü değil, örgütsüzdür. Var olan çoğu dar örgütlenmeler yığınsallaşmaktan çok uzaktır. Bunun tek nedeni ülkenin gerçeklerinden kopuk davranmasıdır. Böyle olunca bir umut verememektedir. Bir kısır döngünün içinde hapis olan bir yapı, bir örgütlülük, -adı ne olursa olsun- yerinde saymaya ve sönümlemeye mahkumdur. Devrimci bir örgütün ve hareketin geli-

şip güçlenmesi için halkla, işçi ve emekçi yığınlarla, kadın ve gençlikle sıcak, sağlam ve güçlü bağlarının olması gerekir. İşyerlerinde ve yerelerde örgütlenmelidir. Doğru işler yaparak, politikaya zamanında müdahale ederek yoksul ve emekçi yığınların gönlünü kazanabilmelidir. Adından söz ettirecek ülke çapında bir heyecan yaratabilmelidir.

Yazımı, *Mezopotamya'nın Kalbi* adlı şiir kitabımda yer alan birkaç dizeyle bitirmek istiyorum. ■

*"Mezopotamya!
Bugün kız ve oğullarının
Kimisi zindanda,
Kimisi sürgünde,
Kimisi alanlarda.
Nerede olursa olsun
Hepsi kenetlenmiş birbirine.
Özgür bir yaşam için
Son sözü, her zaman direnenler söyler!"*

**BÜTÜN KİTAP
SİTELERİNDE**

Kapitalizmin “yeşillendirilmiş” modernizasyonu

Almanya’da 26 Eylül’de yapılacak Federal Parlamento Seçimleri üzerine

□ Murat ÇAKIR

“Eğer seçimle bir şeyler değiştirilebilseydi, o zaman seçimler çoktan yasaklanmış olurdu” – bu, Kurt Tucholsky’ye atfedilen, ancak muhtemelen 1970’li yıllarda anonim bir Grafitti sanatçısının duvar yazısı olan tespitin günümüz kapitalizmi açısından pek haksız olduğu söylenemez. Gene de sınıflı toplumlardaki gelişmeleri ve parlamento seçimlerinin burjuvazinin sınıfsal tahakkümü için olan önemini açıklamaya yeterli değil. Elbette kusursuz işleyen burjuva demokrasilerinde dahi egemen siyasetin salt seçimlerle değiştirilebileceğine inanmak bir illüzyondan ibarettir. Parlamento dışı toplumsal mücadelede, bilhassa işçi sınıfının mücadelesi olmaksızın herhangi bir değişim olanaklı değildir. Ancak seçim süreçleri sosyal, iktisadi ve siyasi güç dengelerini irdelemek, iktidar ilişkilerini ve dolayısıyla sınıf mücadelesinin koşullarını analiz etmek için de birer fırsattırlar.

O açıdan bu yazımızda 26 Eylül 2021’de yapılacak olan Federal Parlamento Seçimlerini değerlendirmeye ve bazı öngörülerde bulunmaya çalışacağız. Yazı seçim tarihinden kısa bir süre önce kaleme alınması ve gazetemizde muhtemelen tam seçim döneminde yayımlanacak olması nedeniyle, öngörülerimizin doğruluğu veya yanlışlarımızın hemen tespit edilebileceklerdir.

Asimetrik demobilizasyon

2021 seçimleri ile sona ermekte olan 16 yıllık Angela Merkel döneminin en önemli sonuçlarından birisinin, Almanya’daki toplumsal hareketlerin demobilize edilmeleri olduğu söylenebilir. 1980’li yılların “yeni sosyal hareketlerinin” iklim sorunu ve nükleer enerjiden vazgeçme gibi, tekeli burjuvazinin çıkarlarıyla örtüşen taleplerini soğurup, içlerini boşaltarak programatik söylemine aldığı partisi CDU’yu modernize eden Merkel, orta katmanların büyük bir oranını seçmen olarak kazanabildi. Güçlü çekirdek seçmen po-

tansiyeline güvenerek kutuplaştırıcı bir siyasetten feragat eden Merkel, bu şekilde 1990’lı yıllardan bu yana parti üyelerinin yarısını kaybeden SPD seçmeninin oy verme motivasyonunu tüketebildi.

Muhafazakâr kesimler arasında, özellikle küçük ve orta ölçekli sermaye temsilcileri tarafından Merkel’in CDU’yu “sosyal demokratlaştırdığı” eleştirileri yükseltildi. Nitekim Euro Krizi ve 2015 mülteci sorunu neticesinde CDU içinden kopan bazı isimlerin öncülüğünde neoliberal-ırkçı-faşist formasyon olarak “Almanya için Alternatif” (AfD) kuruldu ve parlamenter sistemde yerleşiklik kazandı.

Bununla birlikte Merkel’in asimetrik demobilizasyon stratejisi, 1998-2005 döneminde Yugoslavya savaşı ve Ajan-

liberal bir hükümet için köprü hâline getirdi.

Nüans farklılıkları

Partiler sistemine baktığımızda programatik içerik konusunda CDU/CSU, SPD, Yeşiller ve FDP arasında sadece nüans farklılıklarının olduğunu görebiliriz, özellikle dış politikada. Hepsi NATO’nun güçlendirilmesinden ve silahlanmanın artırılarak devamından yana. CDU/CSU ve FDP silahlanma giderlerinin NATO çapında GSMH’nin yüzde ikisine artırılmasını isterlerken, Yeşiller, Federal Ordunun ihtiyaç durumunda güçlendirilmesinden, SPD ise yüzde ikilik meblağ içerisinde kalkınma yardımlarının sayılmasından yana. AB’nin Almanya’nın dünya gücü olmasına yardımcı bir araç olduğu konusunda

dönüşümün bir nevi “sosyal süspansiyon” ile yumuşatılmasını savunuyorlar.

Yeşiller ve SPD sosyal politikalar konusunda her ne kadar CDU/CSU ve FDP’nin kabul etmedikleri talepleri sıralıyor olsalar da özellikle Pandemi sürecinde ayyuka çıkan temel sorunların çözülmesi konusunda kozmetik rötuşların ötesinde bir öneride bulunmuyorlar. Yukarıdan aşağıya dağılımın örgütlenmesi, krizlerin ve borçlanmanın yükleri ile vergilerin adil dağılımının sağlanması veya sağlık alanında özelleştirmelerin durdurulması ve kiralara üst limit getirilmesi konusunda gerçekçi tek bir vaat dahi söz konusu değil.

Sermayenin beklentileri

SPD ve Yeşiller dahil parlamentodaki burjuva partilerinin politikaları doğal olarak sermayenin beklentilerini yükseltiyor. Zaten egemen sınıflar açısından Şansölyenin kim olacağı belli. Allensbach Enstitüsü’nün iktisat, siyaset ve idaredeki “elitler” arasında yaptırdığı bir ankete göre, 501 üst düzey yöneticisinin yüzde 63’ü Armin Laschet’in Şansölye olmasını istiyor. Bu yöneticilerin yüzde 70’i sermaye temsilcisi, yüzde 21’i siyaset ve yüzde 9’u idare temsilcisi. Yani söz konusu olan, tekeli oligarşinin temsili bir kesiti.

Başlangıçta Laschet’e karşı Friedrich Merz’i destekleyen bu kesimler, sosyal söylem kullanan Bavyera Eyalet Başbakanı Markus Söder’e karşı Laschet’i desteklemek zorunda kaldılar. Laschet de Merz’i kurulacak yeni hükümetin “iktisat ve mali politikalar sözcüsü” ilân ederek borcunu ödedi. Ancak buna rağmen sermaye temsilcileri para bağışlarında önceliği liberalere verdiler ve FDP’nin oy oranlarını artırmasını sağladılar. Ağustos ayı itibarıyla bu yıl FDP 3,2 milyon Euro bağış alırken, CDU’ya 2,8 milyon Euro bağış yapıldı. Sermayenin para bağışlarından Yeşillere de 1,9 milyon Euro’luk pay düştü.

Böylelikle sermaye kesimlerinin nasıl bir hükümet istedikleri de ortaya çıkmış oldu. Burjuva medyası da sürekli olarak

Devlet aparatının olabildiğince gericileştiği, demokratik ve sosyal hakların budandığı, akademide ve bilim dünyasında eleştirel bilimsel düşüncenin zerresinin kalmadığı ve sendikal hareket ile reformist solun nötrleştirildiği bir ortamda dahi kadim düşmanından korkan bir sınıftır Alman burjuvazisi. O nedenle belki de tarihlerinin en zayıf konumunda olan Alman komünistlerine bir nebze dahi tahammül edememektedir. Alman Komünist Partisi’ne (DKP) bürokratik üç kâğıtçılıkla fiili yasak getirmeye ve seçimlere katılımını engellemeye çalışmalarının nedeni budur aslında.

da 2010’a verdikleri onay ile neoliberal-NATO’cu parti olarak rüştünü ispatlayan Yeşillerin CDU’ya yaklaşmasını ve bazı eyaletlerde CDU-Yeşiller koalisyonlarının kurulmasına yol açtı. 2005-2009 döneminde SPD ile ve 2009-2013 döneminde FDP ile koalisyon kuran Merkel, 2013 seçimlerinden sonra tekrar SPD ile “Büyük Koalisyon” kurulmasına ön ayak oldu. 2017 seçimlerinden sonra ise Yeşiller ve FDP ile koalisyon görüşmeleri neticesiz kalınca, Merkel “istikrar” gerekçesiyle yeniden “Büyük Koalisyonun” kurulmasını sağladı. Partiler sisteminde değişimi sağlayan Merkel, son hükümetini de muhafazakâr-

hepsi hem fikir. Birlikte Rusya ve Çin’i düşman ilân ediyor, emperyalist saldırıganlığı, üçüncü ülkelerin içişlerine karışmayı ve iktisadi yaptırımların çıkarlarının kollanması için silah olarak kullanılmasını savunuyorlar.

Aralarındaki temel farklar (!) ise iklim politikalarında ortaya çıkıyor – o da sadece ekolojik dönüşümün hızı ve giderlerinin kimin cebinden çıkacağı konusunda. CDU/CSU ve FDP kamusal altyapı yatırımları ile ekolojik dönüşümün özel sermayenin çıkarları temelinde gerçekleştirilmesini isterlerken, Yeşiller ve SPD kamusal yatırımların yetersiz kaldıklarını ve

farklı hükümet varyantlarının olanaklı olduğunu ve SPD ile Yeşillerin Sol Parti ile koalisyon kurabileceklerini propaganda ederek, gerçekte var olmayan siyasi çeşitlilik demagojisini yaydı, yaymaya da devam ediyor. Gerçekte var olan ise, tüm bu boyalı propagandanın ardında teknelci burjuvazinin doğrudan temsilcileri olan CDU/CSU ve FDP ile siyaseti belirlemede olduğudur. SPD ve Yeşillere düşen görev ise, işçi sınıfının üst gelir seviyesindekiler ile orta katmanları toplumsal rıza üretiminde teknelci burjuvazinin yanına çekmektir. Hepsini birlikte ve asli görevi hoşnutsuzları milliyetçi kümede toplamak olan ırkçı-faşist AfD ile teknelci burjuvazinin siyasi egemenliğinin garantörüdürler.

Peki, ya sol?

Almanya teknelci burjuvazisi SPD ve Yeşiller ile yedeklediği siyasi temsilciliğine, yaşamın her alanına ve her şeye egemen olmasına rağmen, olası bir sol hükümetten korkmaktadır. Devlet aparatının olabildiğince gericilediği, demokratik ve sosyal hakların budandığı, akademide ve bilim dünyasında eleştirel bilimsel düşüncenin zerresinin kalmadığı ve sendikal hareket ile reformist solun nötrleştirildiği bir ortamda dahi kadim düşmanından korkan bir sınıftır Alman burjuvazisi. O nedenle belki de tarihlerinin en zayıf konumunda olan Alman komünistlerine bir nebze dahi tahammül edememektedir. Alman Komünist Partisi'ne (DKP) bürokratik üç kâğıtçılıkla fiili yasak getirmeye ve seçimlere katılımını engellemeye çalışmalarının nedeni budur aslında.

Böylesi engellerle, demokratik güçlere ve antifaşist örgütlere karşı hukuksal yaptırımlarla ve polis devleti uygulamalarıyla olası en ufak direnişi daha başlamadan boğmaya çalışan Alman burjuvazisinin tüm bunları, başta sisteme entegre edilmiş ve parlamenter yapılara alınmış reformist sol olmak üzere, her türlü demokratik, sosyal, ekolojik ve kimlik mücadelesi yürütenlerin tepesinde sallanan bir "Demokles Kılıcı" olarak kullandığı bilinmesine rağmen, Almanya toplumsal ve siyasi solu hâlâ illüzyonların peşinde koşmaktadır.

Özellikle Sol Parti matematiksel olarak olanaklı gözükse, ancak siyaseten olanaksız olan bir "sol ittifak" veya "Ortanan Solu Reform Hükümeti" propagandası yürütmektedir. SPD ile Yeşillerin, hatta muhafazakâr Söder'in dahi güncel seçim kampanyalarında "sosyal" bir söylem kullanmaları ve anketlerde beliren toplumsal öncelikler bu illüzyonun temelini oluşturmaktadırlar.

Sahiden de güncel toplumsal önceliklere bakarsak "daha sosyal bir politikanın" seçmen tarafından istenildiği görülebilir. Son araştırmalara göre seçmenlerin yüzde 51'i sosyal adaletin sağlanmasını birincil önemde görmekte. Aynı şekilde seçmenlerin yüzde 39'u iklim korumasının "çok önemli bir konu" olduğunu düşünüyor. Bu özellikle genç seçmenler için birincil öncelik. Seçmenlerin yüzde 23'ü Corona Pandemisi ile mücadeleyi önemserken, daha önceki seçimlerde "günah keçisi" rolü oynatılan mülteci ve göç politikaları –şimdilik– seçmenlerin yüzde 21'i için önem taşıyor.

Bu gerçekten hareket eden Sol Parti, dış politika için hemen hiçbir şey söylemeden sosyal politikaları merkezine alan bir "Acil Siyaset Programı" yayınlarak SPD ve Yeşiller ile hükümet ortağı olmak istediklerini gösteriyorlar. Hatta böylesi muğlak bir koalisyonun oluşması için programatik temellerinden uzaklaşıp, NATO'dan çıkılması gibi taleplerden vazgeçeceği sinyallerini veriyor.

Sonuç yerine

"Ortanan Solu" bir reform hükümetinin oluşturulması için belirleyici olan, Sol Parti'nin var oluş nedenleri olan taleplerden vazgeçmek değildir. Almanya toplumsal ve siyasi solu, bilhassa parlamenter kretenizm batağından kurtulamayan reformist Sol Parti, içinde hareket ettiği burjuva toplumundaki en önemli ve belirleyici güç kaynağının çok küçük bir azınlığın elinde yoğunlaşan mülkiyet olduğu gerçeğini ısrarla görmek istemiyor. Aynı şekilde Almanya'daki çoğunluk toplumunun, tüm sosyal iyileştirme beklentilerine rağmen, verili sermaye egemenliğinin kozmetik rötuşlarla "Yeşillendirilmiş" modernizasyonu ile tatmin olduğunu da.

SPD, Yeşiller ve Sol Parti içerisinde böylesi bir reform hükümetinin olanaklı olduğunu söyleyenler, sürekli olarak pürüzsüz bir şekilde sosyal ve ekolojik dönüşümleri gerçekleştirebileceklerini iddia etmektedirler. Halbuki 20'nci Yüzyılın deneyimleri her türlü demokratik, sos-

yal veya ekolojik reformların ancak ve ancak sermayenin özgürlüklerinin sınırlandırılmasıyla gerçekleştirildiğini kanıtlamaktadır. Tarihsel olarak baktığımızda, günümüzde toplumsal ve demokratik kazanımlar olarak adlandırdığımız her türlü reformun burjuva iktidarlarının ve sermaye gücünün rağmına, toplumsal ve sınıfsal mücadeleler ile elde edilmiş haklar olduklarını görebiliriz. Eğer günümüz Almanya'sında "Ortanan Solu" da olsa, herhangi bir solcu reform hükümeti, şüphesiz gerekli olan demokratik, sosyal ve ekolojik reformları gerçekleştirmek istiyorsa, o zaman işe egemen mülkiyet ilişkilerini değiştirmek ve sermayenin "özgürlüklerini" kısıtlamakla başlamak zorundadır. Bunu yapabilmek içinse, parlamento dışında işçi sınıfının bölünmüşlüğüne aşan, her türlü sosyal hareketi ve sendikal mücadeleyi birleştiren kitlesel ve antifaşist toplumsal direnç mekanizması gereklidir.

Gerçekçi olursak; Almanya'da hâlihazırda böylesi bir toplumsal hareket bulunmamaktadır. Aksine "solun" toplumsal desteği azalmakta, müttefik olarak görülen SPD ve Yeşiller olası bir sol ittifaktan uzak durmakta, Sol Parti'yi "ehlileştirmeye" çalışmaktadırlar. O açıdan siyasi güç ilişkilerini, çoğunluk toplumundaki yaklaşımları ve siyasi temsilciler ile burjuva mediasındaki tandansları temel alarak bakarsak: Yeni Federal Hükümetin ya CDU/CSU, Yeşiller ve FDP veyahut da SPD, Yeşiller ve FDP koalisyonlarından oluşacağını öngörebiliriz. SPD'nin öncülüğündeki bir "Büyük Koalisyon" veya Sol Parti'nin içinde yer alacağı bir Federal Hükümetin olanaksız olduğunu da söyleyebiliriz. Kaldı ki Sol Parti açısından dünyanın önde gelen bir emperyalist ülkesinde yüzde 6 gibi bir oy oranıyla hükümet ortağı olmak, kurultayda kabul edilen parti programından vazgeçmekle ve emperyalist yayılmacılığın kolaylaştırıcısı olmakla eş anlamlı olacaktır.

Öyle ya da böyle; CDU/CSU, SPD, Yeşiller ve FDP hem sınıfsal olarak birbirlerine yakın durmaktadırlar, hem de neoliberal uygulamalar ve NATO'cu, militarist-yayılmacı politikalar açısından herhangi bir doku uyumsuzluğunun olmadığı bir çizgiyi paylaşmaktadırlar. Almanya teknelci burjuvazisi, emperyalist-kapitalist dünya düzeninin meydan okumaları karşısında çıkarlarını kollayacak ve kendisi için biçilmiş bir zırh anlamına gelecek bir hükümet için rayları çoktan döşemiştir. 26 Eylül 2021 akşamı seçimi hangi burjuva partisi kazanırsa kazansın, asıl iktidar teknelci burjuvazinin elinde kalmaya devam edecektir. ■

Politika Gazetesi'ni bulabileceğiniz adresler

Siz de il ve ilçelerinizde uygun gördüğünüz Kitabevi ve Gazete Bayileri ile ilişki kurarak onların isim, adres ve telefon numaralarını Gazete Merkezimize iletebilirsiniz.

İSTANBUL

Anadolu Yakası:

Kadıköy: *Mephisto Kitabevi:* Asım Gündüz Cad. No:23
Kadıköy: *Üç Deniz Kitabevi:* Pavlonya Sok. No:10 Kadıköy
Kadıköy: *Yaykoop:* Caferağa Mh. Tellalzade Sk. No:30

Avrupa Yakası:

Beyoğlu: *Mephisto Kitabevi:* Kuloğlu Mh. İstiklal Cad. No:125
Beşiktaş: *Mephisto Kitabevi:* Sinanpaşa Mh. Köyiçi Myd. 15
Beyoğlu: *Semerkant Kitabevi:* Süslü Saksı Sk. No:5 Tarlaabaşı
Osmanbey: *Beyaz Adam Kitabevi:* Halaskargazi Cd. 17/A
Mecidiyeköy: *Karaduman Gazete Bayii:*
Eyüp: *Özgür Büfe:* Karadolap Mah. Veysel Karani Cd. No: 16/A
Sefaköy: *Boran Kırtasiye:* Halkalı Cd. Kocabıyık Sk. 3/A.

ANKARA

Kızılay: *Doruk Kitabevi:* M.paşa Cd. 28/A
Kızılay: *Tayfa KitapKafe:* Meşrutiyet Mah. Selanik Cad. 82/32

Kızılay: *Turhan Kitabevi:* Yüksel Cd. No: 8

İZMİR

Alsancak: *Yakın Kitabevi:* Kıbrıs Şehitleri Cad. No:104/A

Buca: *Emek Kitabevi:* Vali Rahmi Bey, Uğur Mumcu Cd. No:2,

ANTALYA

Merkez: *Kitapkurdu Sahaf:* Elmali Mh. 25. Sk. No:5/A M.paşa

TRABZON

Merkez: *RA Kitabevi:* Uzun Sk. Saray Çarşısı No:60 Trabzon

RİZE

Fındıklı: *Arkadaş Kitap-Kırtasiye:* Cumhuriyet Cd. No: 50/B

MARDİN

Kızıltepe: *Aldemir Basım Dağıtım:* Orduvi Karşısı No:6 D:6

DİYARBAKIR

Yenişehir: *Vilaf Kitabevi:* Koop. Mh. Akkoyunlu 4 Sk. Mekan Apt No:11/B

Yenişehir: *Özde Büfe:* Ofis Ekinçiler Cad. Devran Apt Altı

EDİRNE

Merkez: *Bellek Kitabevi:* Sabuni Mh. M. Günel İş Mrk.D:Z-08, Balıkpazarı

ESKİŞEHİR

Odunpazarı: *İnsancıl Kitabevi:* İstiklal Mh. Yeşiltepe Sk. 24/A,

HATAY

Merkez: *Yeni Dünya Tanıtım:* Cumhuriyet Mh. Gündüz Cd. Katarma Sk./Antakya

BANDIRMA

Ozan Sanat Evi, İhsaniye Mh. İstiklal Cd. 44. Sk. No:51/B
Serüven Kitabevi, Günaydın Mh. Eski İtfaiye Cd.

AYDIN

Didim: *Emek Büfe:* Mavi Şehir Belediye Halk Pazarı, Didim

MALATYA

Merkez: *Fidan Kitabevi:* Kığılı Cami, No:1

SAMSUN

İlkadım: *Penguen Kitabevi:* Çiftlik Mh. Ümraniye Sk. No:27/A

ŞIRNAK

Merkez: *Kelepir Kitabevi:* Sökmenler Plaza, Zemin Kat, No:4

KARAMAN

Merkez: *Danış Kitabevi:* Küllhan Mah. 2.İstasyon Cad No: 5

MANİSA

Akhisar: *Kültür Kitabevi:* Tahir Ün Cad. No:150 / A

Rojava'dan Başur'a Kürtler İçin Kazanma Zamanı

Başur ve Rojava'da Ulusal Birlik, başarı için vazgeçilmez duruma gelmekle kalmadı, Kürtlerin özgürleşmelerinin anahtarı oldular.

□ Mehmet DEMİR

Çözumsuzlük etrafında koparılan ve çözüm olarak bölgeye dayatılan, sert, fırtınalı ortamın yavaş yavaş etkisini azalttığını veya biçim değiştirerek farklı bir şiddette esmeye devam ettiğini görmekteyiz. Kürtlerin bu sert fırtınalı ortamdan çıkış için, ne gibi hazırlıkları var ve kesinlikle çözüm odaklı bir planları var mı? sorusu sıklıkça dile getirilmektedir. Kürtlerin bölgenin değişen koşullarına göre bir değil, sonuç alma hedefli birkaç planı veya planları olmalı. Sadece Ortadoğu zemininde değil dünya üzerinde de yeni gelişmeler ortaya çıkmaktadır. Soğuk savaş yıllarının iki kamplı dünyası, yerini birçok yönlü müdahalelere bırakmış durumda. Bölgesel güçler, uluslararası çıkarları da gözetererek kendi varlıklarını devam ettirmek için de olsa bazı manevralar için uygun zeminler bulmaktadırlar. ABD, Rusya, Çin ve Avrupa ülkeleri arasında dengeler değişmekte, aralarındaki çıkar çatışmaları sürmekte ve bu durum da bölge ülkeleri için yeni manevra fırsatları yaratmaktadır. Her ne kadar son zamanlarda ABD için Ortadoğu önemini yitiriyor söylemi dile getirilse de gerçek bunun tersidir. Ortadoğu'ya dönük ABD ilgisi azalmıyor, yeni bir biçime büründürülmeye çalışılıyor. TC'ye yüklenen rol ile TC'nin üstlenmek istediği rol arasında belirli farklılıklar gözlenirse de son tahlilde TC, ABD için bölgede vazgeçilmesi kolay olmayan bir güç konumunda. Erdoğan'ın Biden ile görüşmesinde, Kabil havaalanını savunmaya talep olma isteğini ileri sürmesi, ABD ile yeni maceralara atılmaya hazır olduğunun bir işareti sayılmalıdır. ABD'nin bu plana evet demesi ilişkilerin onarılması için TC'nin yeni tavizler verme beklentisini arttırdı. ABD çıkarlarını TC eliyle korumak isteğinden vazgeçmiş görünmemektedir. Bunu biz, en yakın örnek olarak ABD'nin ve diğer batılı güçle-

rin, Başur Kürdistan'da süren işgale karşı sessizliklerinden görmekteyiz. ABD ve diğer güçler bir şekilde emperyalist çıkarlarını bölgede korumak istemektedir. Bunun için çok çeşitli planlar devreye sokulmakta ve bölgede çözümsüzlük devam ettirilerek, halkların demokrasi istekleri boğulmaya çalışılmaktadır. Çözumsuzlük ve çatışmalarının devam etmesi bölgemize giydirilmek istenen yeni elbise modeli olarak, halkların karşısına çıkarılmaktadır. Bölge halklarının emperyalizm ve gericiliğe karşı ortak direniş geliştirmelerinin önüne barikatlar çıkarılmaktadır. Bu barikatlar aşılmadıkça, bölgemizde bir çözüme gitmek de mümkün görünmemektedir. Kürdistan Özgürlük Mücadelesinin önemi burada ortaya çıkmaktadır. Bölgenin demokratikleşmesinde ilerletici bir güç olarak önemli bir rol oynamaktadır.

Bölgemizdeki sorunların temelinde emperyalizmin 1. Dünya Savaşı ardından çizdiği sınırlar yatmaktadır. Halkların ve özellikle de Kürtlerin isteklerinin dikkate alınmadığı bir girişim ile sınırlar belirlenmiş ve bölge paylaşılmıştır. Bugüne geldiğimizde aynı yaklaşımla bölgenin paylaşımı devam ettirilmek ve Kürtlerin özgürlüğünün önü alınmak ya da bu başarılabilir ise sınırlı bazı adımlar ile eski düzeni sarsmayacak kısıtlı bazı haklar verilmek istenmektedir. Kürtlerin bu sınırlı haklar ile yetinmeyecekleri ve bu yüzyılda özgür halklar arasına katılmak isteyecekleri açıktır. Kürtlerin bu yüzyılda özgürleşmeleri önündeki engeller İran ve TC kaynaklı saldırılar ile sınırlı değil, uluslararası güçler de bu saldırılara ortaklık etmektedirler. Kürtlerin tümünden inkarı geride kaldığı ve özellikle de DAİŞ'e karşı verilen mücadelenin ortaya çıkardığı uluslararası destek, bu güçlerin istedikleri gibi at oynatmalarını önlemektedir. Buna rağmen oyunların bitmediğini, özellikle TC ve İran kaynaklı saldırıların Kürtlerin kazanımlarını hedeflediğini, nefes bile-

alamaz bir duruma getirilmek istendiklerine şahit olmaktadır. Son olarak İran Genelkurmay Başkanı Muhammed Bakiri, Başur Kürdistan'da üslenen Rojhilatlı Kürt Partilerini tehdit ederek, 'bunları yok edene kadar' saldıracaklarını söyledi. TC ve İran'dan Kürtlerin kazanımları bahane edilerek yönetilen saldırılar, aslında Başur'un kışkaç altına alma girişimleridir. Bugün gerilla ve peşmergeler bahanedir, yarın Başur'un birliği ve ortak bir peşmerge gücü kurmaları bahane olur. Bu saldırı ve oyunlar geriletilmeden, Kürtlerin ulusal birlik yolunda başarılı bir adım atmaları zor görünmektedir. Sömürgecilerin ileri sürdükleri bahanelere hiçbir Kürdün kanmaması gerekmektedir. Bunlar aldatmaya dönüktür. Bakur ve Rojhilat mücadelesi bastırılırsa, sıra Başur ve Rojava'nın boğulmasına gelecektir.

Ulusal çıkarların, demokrasi ve özgürlüğün önemsenmediği herhangi bir adım başarı getirmez. Karşılıklı suçlamalar birliğe götürmez, tam tersine ayrılıkları derinleştirir. TC'nin Kürtlerin kazanımlarını yok etmek için Rojava ve Başur

Kürdistan'da giriştiği işgal ve saldırılar, ulusal birliğin vazgeçilmezliğini hiçbir bahaneye sığınmadan açığa çıkarmakla kalmamış, bir kez daha gözler önüne sermiştir. Birlikten kaçmanın sonuçları, sanıldığı kadar hafif sarsıntularla atlatılmayacak kadar ağır olacaktır. Yüreğinde demokrasi ve özgürlüklerden yana ateş olanların, başka hiçbir bahanesi de olmamalıdır. Son zamanlarda sömürgecilerden kaynaklanan ve Kürtlerin birliğine karşı yönelen saldırılar, iyi görülmez ve kişisel çıkarlar temelinde yaklaşırsa kaybedenler, en başta bu yanlış yaklaşımların sahipleri olacaktır. Kürdistan'ın yok sayıldığı bir yerde, bu işbirlikçilere de yaşam hakkı tanınmayacak, ellerinde var olan bir iki kırıntıyı da kayıp edeceklerdir.

Başur ve Rojava kilidi açacak anahtar

Başur ve Rojava, Kürtlerin kendilerini yönetebildikleri ve özgürleşme yolunda ilerleyebildikleri iki parça durumunda. Kürtlerin özgürleşmesi için açılacak kapının anahtarı bu parçaların geleceğinde gizlidir. Bakur ve Rojhilat'ın mücadeleleri ve ulaştıkları seviyeyi göz ardı etmeden bu parçalardaki mücadeleye ayrı bir yer ayırmak gerekmektedir. Her iki parçada da uluslararası destek mücadelenin bir adım daha öne çıkmasına yol açmıştır. Bu uluslararası destek devam ettikçe de, bu parçalarda Kürtler kazanımlarını koruyabilecek ve ilerletme şansını ellerinde tutabileceklerdir. Fakat her iki parçaya karşı TC'nin akıl ermez yöntemlere başvurarak geliştirdiği bir saldırganlığı ve provokasyonları mevcuttur. Bu saldırganlık ve bununla işbirliği içerisinde olan ihanet geriletilmeden, Kürtlerin kazanımları tehlike altında kalmaya devam edecektir.

Başur Kürdistan'a yönelik TC'nin saldırı ve işgal girişimleri son aylarda yoğunlaşarak artmakta, köyler ve ormanlar yıkılıp yıkılmakta, girdiği yerleri yaşanmaz

hale getirmeye çalışmaktadır. Bu işgal girişimi ile savaşı Başur Kürdistan'a taşıyarak gerillanın manevra alanını daraltmaya çalışmaktadırlar. Aynı zamanda Kürtler arasında bir birliğin önü de alınmak istenmektedir. Saldırıları için gerillanın varlığı bahane edilmekte, gerçekte var olan Kürt düşmanlığı gizlenmeye çalışılmaktadır. Bu top yekün saldırılar karşısında bölgesel yönetimin tek başına karşı koyma gücünde olmadığı bilinmektedir. TC ile girilen ekonomik ve siyasi ilişkiler bazı adımların atılmasını engellemekte, petrol parasının Türk bankalarında ipotek altında tutulması, ayak bağı olmayı sürdürmektedir. KDP yönetiminin bu ayak bağından kurtulacak adımları atacak bir siyasi ve askeri gelişmenin, bugünkü koşullarda uzağında olduğu da bilinmektedir. Bölgesel yönetim tek bir siyasi yapı altında örgütlenmeden hala uzak bulunmaktadır. 1991'de uçuşa yasak bölge ilan edilmesi ile birlikte Başur Kürtleri kendi siyasi yönetimlerini kurmaya başladılar. Aradan geçen 30 yıl da çok fazla bir mesafe almadıkları görülmektedir. Bölünmüşlük, aşiretçi ve bölgesel parçalanmışlık giderilememiş, ulusal birlik yolunda ciddi adımlar atılmamıştır. En önemlisi demokrasi ve kadın hakları başta olmak üzere atılan adımlar yeterli bir seviyeye getirilememiştir. Bölgesel devletin tüm Başur'a egemen olacak bir örgütlülüğe kavuşması sağlanamamış, ya da bu örgütlülüğün kurulması var olan güçlerin farklı ajandaları nedeniyle gerçekleştirilememiştir.

Başur kendi içerisinde birlik olabilsydi dış saldırılar karşısında daha dirençli bir tavır gösterebilirdi. Parçalanmışlık durumu dış müdahalelere açık kapı bırakmaktadır. Başur Kürdistan'ın bu açık kapıyı kapatması, Kürtlerin ulusal birliğini ete-kemiğe büründürmesi ile mümkün olabilir. Bunun olanakları bugün her zamankinden fazla mevcuttur. İşbirliğine yatkın çevrelerin ve provokatif kesimlerin etkisi azaltıldıkça, birlik yolunda adımlar da atılacaktır ve güven ortamı oluşacaktır.

Başur ile Rojava benzerlikler gösterse de şu an karşı karşıya oldukları tehlikeler farklıdır. ABD Irak'ta daha az görünür olmaya çalışmakta, güçlerinin bir kısmını çekmektedir. Başur Kürdistan'ına da bu yansıyacaktır. ABD'nin bu görünürlüğü azaltma çabalarına karşı Fransa ve İngiltere'den yeni adımlar geldi. Fransa Cumhurbaşkanı Macron, Bağdat ve Hewler'i ziyaret etti ve önemli mesajlar verdi. İngiltere ise Neçirwan Barzani ile Londra'da görüşmelerde bulundu.

Kürdistan'ın dörde bölünmesinin mimarı her iki devlet yeniden Kürtlere ilgilerini göstermeye başladılar. Bu destekler Başur Kürdistan'ını, TC ve İran'ın saldırıları karşısında ne kadar koruyacak, önümüzdeki günlerde belli olacaktır. Ya da bu uluslararası ilişkiler Başur'a bölgesel saldırılar karşısında bir güvence sunabilecek midir? Buna karşılık Başur bu destekleri Kürtlerin özgürlüğüne hizmet edecek bir kanala akıtılabilecek midir?

Rojava, bugün TC'nin ağır saldırıları altında ayakta kalma mücadelesi vermektedir. Bu bakımdan ABD'nin başını çektiği uluslararası koalisyonun desteği önem taşımaktadır. Bu destek olmadan DAİŞ ve arkasındaki TC'nin saldırıları gerilemezdi. Bu bakımdan Suriye'de demokratik bir çözüm için Rojava ve SDG'nin ayakta kalması büyük bir önem arz etmektedir. ABD ve uluslararası koalisyonun Rojava ve SDG'ne desteği bugün DAİŞ'e karşı mücadele ile sınırlandırılmıştır. Bunun ötesine geçer mi veya Suriye'de çözüm odaklı yeni gelişmelere fırsat yaratır mı? Bu sorulara cevap verirken Rusya'nın Suriye'deki girişimlerini de dikkate almak gerekmektedir. Suriye'nin geleceğine dönük bir dönemdir ABD ve Rusya arasında görüşmeler yapılmakta ve belirli bir hazırlık yürütülmektedir.

ABD'nin Afganistan'dan çekilmesi kafalara Rojava'dan da yakın zamanda çıkacağı sorusunu getirdi. Afganistan ve Rojava sadece coğrafi olarak değil siyasi gelişmeler bakımından da ayrı konumlardır. Afganistan'da emperyalistlerin halka dayanmayan çözümleri ya da çözümsüzlükleri iflas etti. Taliban ile savaşta destek verdikleri ya da yaratmak istedikleri yeni yönetim tamamen halktan kopmuş ve soygun düzeni kurmuşlardır. Bunların ayakta kalamayacağı belliydi. Fakat bu kadar kısa sürede gidecekleri beklenmiyordu. Rojava ise tamamen kendi siyasi ve askeri örgütlenmesini dış güçlerden bağımsız oluşturmuş ve halklar arasında birliği yaratabilmiştir. Afganistan'da etnik, bölgesel ve mezhepsel ayrılıklar giderilememiş, tam tersine bunlar derinleşmiştir. Bu durum da çöküşe giden sebeplerin başında gelmiştir. Demokrasiden uzak ve her türlü ayrımcılığın körüklendiği çözümlerin çözümsüzlük olduğu bir kez daha görülmüştür.

Rojava'da Kürtlerin DAİŞ'e karşı verdikleri mücadele sonucunda ABD Suriye'ye dönük planlarında değişikliğe gitmiş ve TC'yi de karşısına alarak PYD'ye ve sonrasında SDG'ye desteğini

SDG'nin Moskova ve Washington görüşmeleri, Suriye'nin geleceğinde rol almaya dönük girişimlerdir. Eğer çözüm isteniyorsa SDG'nin Rojava ve Kuzey-Batı Suriye'de öncülük ettiği halkların ortak mücadelesi, göz önünde bulundurulmak zorundadır. Rejimin demokratikleşmesi ve halklar arasında dayanışma bu temelde geliştirilebilir.

devam ettirmiştir. Gelişen radikal islamcılığa ve DAİŞ gibi çetelere karşı Kürtler bölgede önemli bir set görevi görmektedirler. Kürtler değil, ABD Kürtleri müttefik olarak seçmiştir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. ABD'nin bölgeye dönük uzun vadeli planlarının bir parçası olarak da görülebilir. Fakat her zaman işler emperyalistlerin planladığı gibi gitmemektedir. Kürtlerin kararlı direnişi ve DAİŞ'i Kobani'de durdurması, ABD'nin Suriye planlarını değiştirmeye zorladı. Bu değişikliği okuyamayan TC, ABD ile ters düşmekle kalmadı, eline geçen Kürtlerle barış fırsatını da geri tepti. Yanlış ata oynanan bahis, DAİŞ'in Kobani önlerinde bozguna uğraması ile görülmedi ve Kürt düşmanlığı hızlandırıldı. TC, Kürtlerle barış sağlamış olsaydı bugün Suriye ve bölgede başka bir güç dengesi olurdu. Kürt düşmanlığının kafalarda örümcek ağı gibi yer edinmiş olmasından dolayı bu gelişmeler görülmemiş, cihatçı çetelerin devşirilmesi ile oluşan karanlık güçler ile işler götürülmeye çalışılmaktadır. Girilen bu bataktan geri dönüş sanıldığı kadar kolay değildir. Bomba elinde ve bıraktığı zaman nerede patlayacağı belli değildir. Bu kadar beslediği ve içerde ve dışarda kullandığı bu suç çeteleri öyle kolay zapturap altına alınacak gibi değildir. TC'nin Kürt düşmanlığı sona ermez ve Kürtlerle barışma gerçekleşmezse, içte ve dışta kaybetmeye devam edecektir.

Rojava yeni adımlar

Kafalarda ABD Afganistan'dan sonra Rojava'dan ne zaman geri çekilecek soruları dolaşırken, ABD Dışişleri Müsteşarı Vekili Joey Hood geçtiğimiz günlerde İlham Ahmed ile görüşti. Bu aynı zamanda ABD'nin Rojava yönetimine desteğinin devam edeceği yönünde bir adımdı da. DSG'de yaptığı açıklamalarda

ABD'nin Rojava'dan çekilmesini istememektedir. İlham Ahmed yaptığı açıklamada: 'ABD garantörlüğünün ortadan kalkması bölgenin geleceği için tehlikeli olacaktır.' dedi. ABD de çeşitli düzeylerde yaptığı açıklamalarla Rojava'da kalmaya devam edeceğini belirtti. Trump benzeri bir ani çekilme beklenmese de ABD'nin uzun yıllar Suriye'de kalmayacağı açıktır. Suriye'nin geleceğine yönelik Rusya ile yürütülen görüşmeler sonuç verdikçe ABD Rojava'dan çekilmeye başlayacaktır. Putin Esad ile görüşmesinin ardından yabancı güçler Suriye'den çekilmeli derken TC'yi de kastetmektedir. TC çekilirken, beslediği çeteleri de birlikte götürmek zorunda kalacaktır.

Rusya ile ABD arasında süren görüşmeler Rojava'yı hareketlendirmiş, yeni adımlar atılmaya başlanmıştır. SDG heyeti önce Moskova'ya ardından da Washington'a bir gezi düzenlemiştir. Bu görüşmelerde geleceğe dönük çözümlerin masaya gelmesi kaçınılmaz olacaktır. ABD, Uzak Asya'da olası bir Rus-Çin işbirliğine karşı Suriye'de bir taviz vererek, Rusya'yı Çin'den uzaklaştırma planının bir parçası olarak bir adım atabilir mi? Rusya, TC ile Suriye'de ortak bir çözüme gidilemeyeceğini şimdiye kadar yaşanan gelişmelerden görmüş olmalıdır. AKP-MHP faşist yönetimi içerde varlığını sürdürmekte zorlandıkça dışarda her önüne çıkan fırsata balıklama dalmaktadır. Suriye'de çözüme dönük sunacağı herhangi bir argümanı kalmamıştır. Beslediği çeteleri bir tehdit aracı olarak kullanmaya devam ederek çözüm masasında olmaya çalışmaktadır.

SDG'nin Moskova ve Washington görüşmeleri, Suriye'nin geleceğinde rol almaya dönük girişimlerdir. Eğer çözüm isteniyorsa SDG'nin Rojava ve Kuzey-Batı Suriye'de öncülük ettiği halkların ortak mücadelesi, göz önünde bulundurulmak zorundadır. Rejimin demokratikleşmesi ve halklar arasında dayanışma bu temelde geliştirilebilir. Kürtler Suriye'de güçlü bir rol oynamak istiyorlarsa birlik görüşmelerini zamana yaymadan gerçekleştirmelidirler. Her geçen gün geç olmaktadır. Başur ve Rojava kendi içlerinde birlik olurlarsa bunu genele yaymak daha kolay olacaktır. Rojava birlik açısından en uygun koşullara sahip durumdadır. Eskiden Bakur ve Başur mücadelelerinin yedeği olan Rojava bugün Kürtlerin birliğine öncülük edebilir. Nitekim bunun bilincinde olanlar yeni girişimlerde bulunmaya başladılar. Bu başarıldığında Kürtler oynamak istenen oyunları boşa çıkarabileceklerdir. ■

Kurucu Sahibi ve İlk Sorumlu Müdürü: K. Tayfun Benol
(10.10.2015'de Ankara Katliamı'nda Kaybettik)

Önemli not: İşsiz, emekli, engelli, öğrenci ve devrimci siyasi tutsaklara ücretsiz abonelik

SOSYALİZM TARİHİNİN EN ÇOK TARTIŞILAN DÖNEMİ: SSCB'de Siyasal Tasfiyeler (1937-1939) Yeni Bilgiler, Farklı Bir Bakış

□ Sinan DERVİŞOĞLU

Sovyetler Birliği'nde 1937 yılında "Moskova Duruşmaları" ile başlayıp parti içinde ve dışında binlerce kişinin yargılandığı, partiden atılmadan hapse ve idama kadar bir dizi hükümlerle cezalandırıldığı süreç, o gün olduğu gibi bugün de Dünya Komünist Hareketinin gündeminde merkezi bir öneme sahiptir. Konunun tarihsel ehemmiyeti, 3 boyutta karşımıza çıkmaktadır.

Birincisi, burjuva ideolojisi ile sosyalizm arasındaki çatışma ve mücadeleye ilişkindir. Bu dönemde gerçekleşen süreç, sosyalist ideolojinin (hangi varyantı savunursanız savunun) yumuşak karnı, burjuva propagandasının ise bel kemiğidir. Sosyalizm projesinin, ne kadar insancıl hedeflerle yola çıkarsa çıksın, sonunda çilginca bir despotizme varmaya mahkûm olduğu, iktidarı ele geçirenlerin sadece sıradan vatandaşları değil, en dürüst ve idealist rakiplerini yalan, baskı ve terörle susturduğu, hep bu döneme referansla bulunarak anlatılır. Robert Conquest'in 1968'de yayınlanan "The Great Terror" (Büyük Terör) adlı kitabı ile başlayan, Solzenitsin'in öykü ve romanlarıyla süren, SSCB'den kaçan muhaliflerin tanıklıklarıyla beslenen, ve en son "Komünizmin Kara Kitabı" ile zirveye varan bu zengin malzeme, bir bütün olarak sosyalizmi gözden düşürmek için kullanılan en temel ve sonuç alıcı materyal olmaya devam etmektedir.

İkincisi, 90'ların başındaki SSCB'nin çöküşü ve onu izleyen uluslararası komünist hareketteki likidasyonunda, bu konunun kavranışı belirleyici bir etki yaratmıştır. Tüm Soğuk Savaş süreci boyunca, bu konudaki yayın ve malzeme ile

hesaplaşmak yerine kulak tıkamakla yetinen komünist kadrolar, SSCB'de yaklaşan yıkımın ayak sesleri sosyalist teori ve pratiğin tüm ön kabullerini kafalarda tartışılır hale getirdiğinde, bu konuda (esas olarak Batı'da pişirilmiş) malzemeyi, kafalarda oluşan vakum sonucu adeta emdiler. Anadolu Ribakov'un "Arbat Çocukları"

adlı sözde belgesel romanı, gazeteci Vitali Korotıç'in "Ogonyok" adlı gazetesi, tarihçi Afanasiev'in makaleleri, bu malzemenin sosyalist zihinlere aşılmasının ana araçları oldular. Tasfiyeler esnasında oluşan gelişmeler, o denli trajik ve iç parçalayıcı şekilde aktarıldı ki, o güne kadar "sosyalizmin başarıları" diye bilinegelen tüm bir pratik birikime, bir tarihsel döneme yönelik şüphe ve inançsızlık başlar-ken, teoride de "proletarya diktatörlüğü", "parti önderliği", "disiplin", "demokratik merkezîyetçilik" gibi kavramlara dudak bükülmeye başlandı. Sonuçta "bunları benimsemişsen sonu da bu olur" mantığıyla gelişen liberal bir "sol" tüm dünya komünist hareketinde boy vermeye başladı, ve hem Türkiye'de, hem de dünyada eşi görülme-

miş bir likidasyonun baş aktörü oldu.

Üçüncüsü ise sol içi tartışmalara ilişkindir. Sosyalist hareket içinde, sosyalizm projesine yönelik tüm tartışmalar ve fikir ayrılıkları, bu trajik döneme ilişkin değerlendirme farklılıklarından kaynaklanmakta, ya da en azından bu değerlendirme farklılıklarından beslenmektedir. Geleneksel çizgiyi savunanlar bu tasfiyelerin haklılığının altını çizmekte, Troçkistler bu dönemi "bürokratik yozlaşma"nın kaçınılmaz sonucu olarak analiz etmekte, kendini "konseyci" ya da "Rosa"cı olarak tanımlayanlar bu sorunu partinin Sovyetleri ya da konseyleri işlevsizleştirmesiyle açıklamakta, mevcut tüm sosyalist oluşumların bu konudaki yaklaşımı, zikrettiğimiz bu ana eksenlerin şu ya da bu "kombinasyonu" ile ete kemiğe bürünmektedir. Bu konunun değerlendirilmesi, hala sol içindeki fikir ayrılıklarının temel bileşenlerinden biri olmaya devam etmektedir.

Bu üç boyut göz önüne alındığında, "Stalin dönemi tasfiyeleri" olarak bilinen konunun sağlıklı bir şekilde ele alınmasının güncel önemi ve elde edilecek kazanç ortaya çıkmaktadır. Hem burjuva propagandasına karşı ayaklarımızı gerçeklere basarak mücadele etmek, hem sol içinde varlığını hala sürdüren liberalizmin tahribatını önlemek, hem de sosyalist akımlar arasında esas olarak "sembol figürlere bağlılık ya da red" temelinde sürmekte olan ayrılıkları daha mantıksal bir temel oturttürerek sağlıklı bir diyalogu mümkün kılmak.

Devamı 8. sayfada

Değerli Okurlarımız,

Mustafa Suphi Vakfı'nın çalışma programı arasında farklı konular yer almaktadır.

- Türkiye Komünist Partisi'nin tarihi ve Mustafa Suphi'lerin politik programatik görüşleri ile ilgili araştırmaların, günümüze nasıl yön verebileceği;

- Sovyetler Birliği başta olmak üzere Sosyalist ülkelerde yaşanan karşı-devrim hareketi üzerine araştırmalar, görüşler;

- Günümüzde dünyadaki güçlerin yer alımı, Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin niteliği, konumu ve uluslararası güçler dengesinde üstlendikleri rol;

- Küba ve Vietnam Sosyalist Cumhuriyetleri'nin durumu ve gelişimine ilişkin tartışmalar ve bu konulara bağlı bir dizi farklı inceleme, araştırma ve değerlendirmeler...

Vakıf olarak tüm bu konularda farklı görüşlerin tartışıldığı, araştırmaların geliştirildiği çalışmalar içindeyiz.

Gazetemizin bu sayısından itibaren oldukça uzun bir süreye yayılacak Sovyetler Birliği ile ilgili **Sinan Dervişoğlu** yoldaşımızın çalışmalarına yer veriyoruz. Sinan yoldaş, ayrıntılı ve uzun zaman alan titiz bir çalışma süreci sonucunda gazetemizin sayılarında tefrika olarak yayınlayacağımız araştırma yazılarını hazırladı. Tefrikalar yayınlandığı süreçte bu çalışma kitap halinde yayınlansa dahi biz yayınlamaya devam edeceğiz ve kitabın yayınlanacağı yayınevi ile ilgili sizleri bilgilendireceğiz.

Sinan Dervişoğlu yoldaşımız da mutlak doğru iddiasında değil. Yaptığı çalışmayı dikkatimize sunarak görüş, öneri ve katkılar ile zenginleştirmemize özellikle değer veriyor. Bu anlamda sadece pasif bir okuyucu olarak değil, aktif tartışma yoluyla çalışmaya katkı sağlamanızı özellikle önemsiyoruz.

MUSTAFA SUPHI VAKFI
Bilim Kurulu